مێـــژوویەک لە یادەوەریـــدا ... دیدار سەبارەت بە مێژووی چەپ و کۆمەنیزمی نوێ لە کوردستاندا

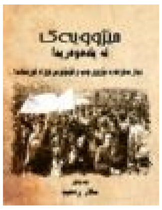

[بۆ خوێندنەوەی ئەم کتێبە کلیکی ئێرە بکەن ....](#).

بۆچی بیر لە دەوڵەت دەکرێتەوە ..؟ ... سمکۆ محەمەد

دەوڵەت لەڕوانگەی تۆماس هۆبزەوە ....

بیری سیاسی کۆن بەو ئاڕاستەیە لەچەمکی دەوڵەت تێگەیشتبوو کە کارێکی سرووشتیە یان ویستێکە خوداوەندەکان گەرەکیانە و لەوێشەوە بەرەو دەسەڵات، بیرۆکەی دەوڵەتی خستە زەینی ئەو قەوارانەی کە هێشتا جوگرافیایەکیان نەبوو بۆ پاراستنی شوناس، دواجار ئەم بیرۆکەیە لەڕێگەی تیۆری سیاسیەوە بەرجەستە بوو و پاشان بوو بە مۆدێلی پاراستنی بەرژەوەندی کۆمپانیا زەبەلاحەکان، لەمبارەیەوە بیروڕایەکی تۆماس هۆبز (1588_ 1679 ز) هەیە کە بەڕەهادانانی ویست و حەز و ئارەزوو باسی لە دەوڵەت کردووە، ئەو دەڵێ دەوڵەت لەسەر بنەمای (شەڕی گشتە لەدژی گشت) کە پێشتر قسەمان لەبارەیەوە کرد، ئەو لەبارەی زەروورەتی بوونی دەوڵەتەوە، باس لەوە دەکات کە دەوڵەت لەسەر شەڕی هەموان دژ بەهەموو دادەمەزرێت کە توانای تاکێك بەتوانای عەقڵی ئەو تاکەوە پێدەبێتەوە، لەلایەکی ترەوە هۆبز مافی سرووشتی مرۆڤ، بۆ ئەوە پاڵ پێوەدەنێ کە باری سرووشتی جێبهێڵێ و

بچێتەوە ژێر دەسەڵاتی هاوبەش، یاخود یەك دەسەڵاتی حوكمڕان و بەناچار پەیمان ببەستێت و لەئەنجامیشدا ئەو تاکە کە لەکۆمەڵگایەکی سیاسیدا ژیان بەسەر دەبات، لەوێشەوە بۆ پاراستنی شوناسی قەوارەکەی، هەر بۆیە لەسەریەتی لە ئەرکدا تائەو جێگەیە کە دەسەڵات فەرمانڕەوایی دەکات، پەیڕەوی لە سیستم بکات، بەڵام ئایا دەکرێ ئەوەی کە پەیمانی داوە بەدەسەڵات، ملکەچی ئەو سیستمە بێت وەکو جۆرە گواستنەوەیەکی ماف بەگرێبەستی سیاسیەوە، لە ئاستی دەستەبژێری سیاسیشدا بەجێگەیاندنی ئەو مەبەستە سیاسیەی کە خەباتی بۆ کراوە، بەتایبەتی ئەو نەتوانەی کە تاکو سەدەی 20 یش خاوەنی شوناسی دەوڵەتی نەبوونە.

سەرەنجام کە ئێمە تیۆرەکەی تۆماس هۆبزمان وەرگرتووە لە تیۆرەکەی خۆیدا باس لەسێ هۆکاری بنچینەیی دەکات بۆ دروستکردنی دەوڵەت، ئەویش بریتیە لە (شەڕی ململانێ و مان و خۆ بەگەورە زانین).

1: ململانێ: تۆماس هۆبز پێی وایە کە مرۆڤ لەژێر ئەو کاریگەرییە نەرێنییە والێدەکات هەمیشە شەڕانگێز بێت، تاکو هەرچی زیاتر دەستکەوتێکی تەنها بۆخۆی هەبێت، ئەوانی دیکەش پاشکۆی ئەو گروپەبن کە دەسەڵات بەدەستدەگرن، لەحاڵێکدا ململانێ ئەگەر لەرابردوودا بۆ سڕینەوە بووبێت لەسەر خاك یان سڕینەوەی نەتەوە وەکو شوناس، ململانێکان ئێستا شێوازێکی دیکەن کە لە ڕێگەی ئابوری و سیاسیدایە و بۆ نەهێشتنی هەژموونی سیاسیە بەسەر ئەوانی دیکەدا، ململانێی ئامریکا و روسیا لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست، لەسەر نەهێشتنی هەژموون و پێگەی سیاسی و ئابوری بوو لەوڵاتانی عەرەبی کە پێشتر سەر بە وڵاتانی بەناو یەکێتی سۆڤیەت بوو، بەردەوامبوونی سیناریۆ سیاسیەکان و شەڕی بازاڕی نەوت و چەك فرۆشتن و پێشکەوتنی تەکنۆلۆژیا و شەڕی نوێکردنەوەی بەرەی کۆن لەدژی یەکتر، جۆرێکی دیکەی ململانێی سیاسیە لەسەر گۆڕەپانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست، ئەم ململانییە کە ورد دەکرێتەوە بۆ نەتەوە و تایەفە مەزهەبییەکان، باشتر بیرۆکەی دەوڵەتی تێدا دەبینرێ، چونکە توندوتیژی فکری ەزهەبی ڕێگە نادات نەتەوەیەك یان گروپێکی دیکەی بۆ قەوارە شوناسی تایبەتی خۆی هەبێت، باشترین نموونەش عێڕاق و پێکهاتە سیاسی و مەزهەبییەکانە بەرامبەر بە کورد.

2: گومان: نەبوونی متمانە لەنێوان ئینسانەکاندا کاریگەری نەرێنی دەبێت بۆ ئەوەی هەمیشە لەوەهمێکدا بێت کە تاکەکانی دیکە نەتوانن هێرشی بکەنە سەر و هەمیشە ئەم تاکە هێرش بەربێت تاکو تخوبی خۆی بپارێزێ و هەیبەتی بمێنێ و ببێتە خاوەن ناوبانگێکی دیار، ئەمەش

بەدەوڵەت نەبێت ناکرێ، ئەم گومانە لەوێوە سەرچاوەی گرتووە کە پێشتر قەوارە کۆمەڵایەتیەکان کە بریتی بوون لە خێڵ و بنەماڵە و قەوارەی ئاینی کە تێکەڵەیەك بوون لەهێزی جەماوەری و کولتووری جیاواز، ترسەکە بەو شێوەیە بوو کە ئەگەر سنوورێك بۆ هەریەك لەو هێزانە دانەنرێت حەرەمی یەکتر دەبەزێنن و دەبێتە هۆکارێك بۆ ئاژاوە و شەڕ و داگیرکاری و بەتاڵانبردنی سەروماڵی یەکتر، ئەمەش یەکەمجار لە سەرهەڵدانی گرێبەستی کۆمەڵایەتیەوە سەریهەڵدا وەکو دەستوورێك و دانانی هێزێك بۆ پیادەکردنی یاسا بۆ ناوەوە و بۆ دەرەوەی قەوارەکان، ئیدی بیرۆکەی دەوڵەت لێرەوە گەشەی کرد، تاکو بوو بەتموحێك بۆ نەتەوە و ئایینەکان و بەیاسای نێودەوڵەتی ڕێکخرا، کورد لێردا گومانەکەی تێختر دەبێتەوە بەرامبەر بە ئەوانی تر کە خاوەنی دەوڵەت و شوناسی دەوڵەتین، بۆیە بیر لەوە دەکاتەوە ببێت بە دەوڵەت و زامنی سەربەخۆیی هەبێت.

3: خۆ بەگەورەزانین: ئەم هۆکارە وادەکات کە هەمیشە تاك تونودتیژبێت لەپێناو ئەوەی هەموو هەوڵێك پوچەڵ بکاتەوە کەلەناوبانگی ئەو کەم نەبێتەوە و گەورەیی خۆی بپارێزێ لەبەرامبەر ئەوانی دیکە، لەئاستی کۆمەڵگەش هەر بەو شێوەیەیە کە کۆمەڵگەی ڕەسەن بە زاراوەی کۆمەڵناسی ئەوانەی کە بنەچەیان هەیە و مێژوویان بۆخۆیان دروستکردووە، خۆیان بەگەورەتر دەزانن لەئەوانی تر، بۆ نموونە کۆمەڵگەی هیندی و چینی و روسی و فەرانسە و ئەنگڵستان و میسری وەکو دەوڵەتی ڕەسەن، خۆیان لە نەتەوە و کۆمەڵگەکانی تر بەگەورەتر دەزانن، لەئاستی دەوڵەتیشدا ئەم بیرکردنەوەیە هەیە، بەڵام دوای دروستبوونی هەیمەنەی سیاسی و سەربازی و ئابوری و دوای کۆتایی هاتن بە سەردەمی ئیمبراتۆریەتەکان و پاشانیش شەڕی جهانی یەکەم و دووهەم، ئیدی بیرۆکەی خۆبەگەورە زانین مانایەکی دیکەی وەرگرت، بەڵام هێشتا لەشوێنێکدا بەهای ماوە، بۆ نموونە یەکێتی سۆڤیەت نەماوە، بەڵام روسیا ئێستاش ئەو لوتبەرزیەی هەر ماوە و یەکێك لەو هێزە دەوڵەتیانەی کە دەتوانێت هاوکێشە بگۆڕێت و لەبەرامبەر ئەوانی تر خۆی بەگەورە بزانێ، بۆ نمونە لەدوای بارگرژی لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست و بەتایبەتیش لە سوریا کە هێزی سەربازی روسیا ئێستاش لە لازقیەیە، چوونی نوینەری قەتەر بۆ روسیا کە نێردراوی ئامریکا بوون بەمەبەستی چاکسازی و تەنازول بۆ ئامریکیەکان، روسیەکان لەوەڵامدا گوتوبیان ئێوە کێن هاتوون بۆ نێوانگێڕی و گەیاندنی پەیام، ئێمە لەگەڵ ئاغاکانتانا بەو شێوەیە قسە ناکەین، ئارەزوومان لێبێت لە سەر نەخشەی دونیا دەتانسڕینەوە و بچن بە ئاغاکانتان بڵێن نوێنەرایەتی بۆ ئەو مەرجە مایەپووچە.

ئەم لوتبەرزی و خۆ بەگەورە زانینە لەپاشخانەوە هاتووە کەبڕوای بەخۆیەتی و بڕوای بەڕەسەنایەتی خۆی هەیە و دەتوانێ هاوکێشە بگۆڕێت، کورد بۆیە ئەم جۆرە لوتبەرزییە لاسایی دەکاتەوە، چونکە دەزانێ لە ئاستێکی بچووکدا تەماشا دەکرێت.

بیرکردنەوەی تاکی رۆشنبیر یان تاکی سەرکردە لەزۆربەی لایەنەکانی ژیان، یان گروپی دەستەبژێری سیاسی، یان هاندانی دەرەکیی بووە بۆ بەرژەوەندی هێزێکی نێودەوڵەتی یان هەرێمایەتی، یان وەکو نەتەوە ژێردەستەکانی سەدەی رابردووە کە خەونەکانیان وەدینەهاتووە، بەڵام دواجار دەوڵەت وەکو پێناسەیەکی نوێ کە جگە لەوەی شوناسی کۆمەڵگەیەکە، لەلایەکی ترەوە کۆکردنەوەی کیانە نەتەوەیی و کولتوری و مەزهەبی و ئاینەکانە کە پێکەوە لەجوگرافیایەك دەژین، زەرورەتی دروستبوون و بونیاتنانیشی یان پەیوەندی بە وەڵامدانەوەی گەل هەیە یان وەڵامدانەوەی مێژوو هەیە بۆ کۆمەڵگەیەك، ئیدیالێکی تر هەیە کە بریتیە لە کۆمەڵە دەزگایەکی سەرکوتکەر و سنووری دەستکرد و بەرژەوەندی گروپێك و هیچی تر بۆ نەتەوەی ژێر دەست کە ئەمە لە عێراق و تورکیا و ئێرانیش هەمان ستایلی ژیانی سیاسیە.

“پێشتر دەوڵەت بۆ نەتەوەکان بوو، بۆیە شوناسی نەتەوە مەرجی یەکەم و سەرەکی بونیاتنانی دەوڵەت بوو، بەومانایەی قەوارەی نەتەوەیەکی دیاریکراو بوو، لێرەدا دەبێت باسەکە ببەینە سەر بوونی گەلی خاوەن شوناس لەمێژوودا وەکو عرقیەت، واتە نەتەوەی کۆن، نموونەش بۆ نەتەوە کۆنەکان کە پەرشوبڵاو بوونەتەوە بەسەر دەوڵەتانی دیکە بەهۆی نەبوونی قەوارەی دەوڵەتی، یان کێشەی یەکنەبوونی ئەو نەتەوە و عرقە، وەکو کۆچەرەکانی ئیسپانیا بۆ ئامریکا، عرقەکانی دیکە بۆ ئەوروپا دوای دروستبوون و سەرهەڵدانی شاری مۆدێرن، یان کۆچەرەکانی ئەفەریقا بۆ وڵاتانی سەنعەتی و هۆکاری نەبوونی کار و کێشەی وشکەساڵی و سەرکەوتکردنیان لەلایەن بەریتانیا و ئامریکا و هتد، یان کۆریە کۆچەریەکان بەرەو ژاپۆن و ئەندۆنوسیا و چین کەخەریك بوو شوناسی خۆیان لەدەست بدەن و لەنێو رەگەزی ژاپۆن و چین بتوێنەوە، بەڵام دواجار بوونەوە بە قەوارەی سەربەخۆ، ئێستا کوردیش بەو دۆخەدا دەڕوات کەخەریك بوو بتوێتەوە لەنێو فارس و عەرەب و تورك، بەڵام هەم خۆڕاگری خۆی و هەم لەباربوونی کێشەکەی و هەم ئاڵوگۆڕی سیستمی دیکتاتۆری لەلایەن ئامریکا و وڵاتانی سەنعەتی و زلهێز، هەروەها سەرهەڵدانی ئەو تێگەیشتنە بۆ نەتەوە ژێردەست و عەریق و ستەمدیدەکان بەرەو دەوڵەت و گۆڕانی هەلومەرجی سیاسی بە ئاقارێکی دیکەدا کە زیندووکردنەوەی نەتەوەکان بەرەو دەوڵەتی

سەربەخۆ، بەهای سیاسی و بەرژوەندی زلهێزەکان باشتر دەپارێزێت، ئیدی ئەم تێگەیشتنە کارێکی کرد کەکێشە و گرێی دەروونی کوردی بەرەو دەوڵەت کەمتر ببێتەوە کەماوەی چەندین سەدەیە خەیاڵ و خەونێکی نەتەوەیە کە لەسەرانسەر دونیا تاك و کۆمەڵی جیاجیای شێوەزار و کۆمەڵی دیکەی هەیە و خەریکە کۆدەبنەوە بەرەو دروستکردنی دەوڵەت، ئەوەی کەنەتەوەی وەکو کورد و فەلەستین و تامیلەکانی سریلانکا وەکو نەتەوەی لێکاڵی تەماشاکرابوون لەلایەن دەسەڵاتەکانیانەوە، بۆوایەك هەبوو کەگوایە چیتر کاتی نەما ببن بەدەوڵەت، بەڵام بەوشێوەیە دەرنەچوو". جاك دونرو دوفابر. الدولە. ترجمە. الدکتور سموحی فوق العادە. مکتبە الفکر الجامعی. بیروت. ل10.

هەڵبەت زۆر بابەت و پێشبینی بۆ مەسەلەی نەتەوە و بوون و بە دەوڵەتبوون و لەناوچوون لەلایەن بیرمەند و فەیلەسوفەکانەوە هاتووە، بەڵام ئەوەی کە سەروەختێك دێت نەتەوە لەجیاتی رزگاربون لە نەهامەتیەکانی و ژێر دەستی، نامۆ دەبێت لە بەرامبەر نەتەوەکانی دیکە، هەروەها بەپێچەوانەشەوە نەتەوەی دیکە سەرهەڵدەدەن کە نەتەوەکانی دیکە پێین نامۆیە وەکو بوون و مێژوو، چونکە لەدەرەوەی مێژووە، بەڵام حەتمیەتی سیاسی کە خزمەتی سەرمایەی نادیار و بازرگانی بۆ کۆمپانیا نادیارەکان دەکات، لە پڕێکدا وەکو قارچك نەتەوەی نوێمان پێدەناسێنێ و نەتەوەی رەسەنیش دەسڕێتەوە لەسەر زەوی و هاوکاری ناکات.
ئەو حاڵەتەی سەرەوە کە نموونەمان بۆ هێنایەوە، بەهۆی گرێی دەروونی و نەبوونی دەوڵەتەوە کە نەتەوەکان بزووتنەوەی شۆڕشگێڕیان بەرپاکردووە هاتێتە کایەوە، ئەمە حاڵەتێکی شازبوو لەدونیا و لەدوای مەجەڕستانی پێش سەدەی بیستەم و ئێرلاندا و سکۆتلاندای سەر بە بەریتانیا بەرپابوو، تائەو رادەیەی کەشەڕی داگیرکاریان کرد، هەروەك لەنیشتیمانی بەناو عەرەبی و ئەو وڵاتانەی لەژێر داگیرکاری فەرانسە و بەرتانیا و ئیتاڵیا بوون لەدوای جەنگی دووهەمی جهانی بوو، بەڵام ئەمە مانای ئەوەنیە کە دەوڵەتی نەتەوەیی بنچینەکەی لەو عرقەوە واتە کۆنەوە، سەرچاوەی گرتبێت و کارێکی سیاسی باش بێت، بۆیە سەرکێشی تێداکراوە و شۆڕشی تێدا بەردەوام بووە و داواکارییەش تاکو دروستبوونی دەوڵەتە، بەپێچەوانەوە تەنها فۆڕمەکە بەوشێوەیە خۆی نیشانداوە، بەڵکو نموونەیەکی دیکەی سیستمی دونیای سەرمایەدارییە بەرەو پەرشو بڵاوکردنی گەلانە کەپێکەوەژیاون تائێستا و کردنیانە بەدەوڵەت وەکی جوگرافیای سیاسی و ئابوری و شێوەیەکی دیکەی داگیرکاری و دەوڵەتی بەرسڤبەر کە لەرابردوودا

هەریەك لەبەریتانیا و فەرانسە خاوەندارێتی ئەم ستایلەیان لە ئوسترالیا و کەنەدا و هۆنکۆنگ و پاکستان و هیندستان و ڕۆژهەڵات و بەشێك لەئاسیا کردبوو، کەچی ئێستا خەریکن ستایلێکی دیکە لەداگیرکاری پێست مۆدێرن دەخوڵقێنن و تارادەیەك ئارەزووی نەتەوە و کۆمەڵگەکانیشی تێدایە بەبێ کێشە و بەناوی روخانی سیستمە کۆنەکان و دامەزراندنی سیستمی نوێ، رەنگە ئەم پێشبینیە بۆ دەرکەوتنی سیمای دەوڵەتی نوێ لە داهاتوودا، ئەم بۆچوونە پێشبینی کراوە بسەلمێنێ، لەولاشەوە پشت لەو نەتەوە رەسەنانە دەکەن کە ویستی دەوڵەتیان هەیە.

لەئاستی لۆکاڵیش بریتیە لە یەکلایی کردنەوە و دابڕانی کۆمەڵگە لەرابردوو و سازکردنی تاك و کۆی کۆمەڵگە بۆ رووبەڕووبونەوەی هەر دژوارییەك و زەمینەسازی بۆ جێگیربوونی ئەمنیەت و ئاسایشی نێوخۆ و پاراستنی ئەمنی نێوخۆیی کە بریتیە لەبەرگریکردن لەهێرش و دزەکردن و تێکدانی تەندروستی و پەروەردەی تاك و پاراستنی کولتور و لانیکەم دامەزراندنی سیستمێکی ئابوری کۆمەڵایەتی لەبار بۆ هەموو هاوڵاتیان کە چوونیەك بێت. وەختێك ئەمانە لەبار نەبوون، کەواتە ئاسان نییە گەیشتن بەستراتیژێك کە دەوڵەتە، هەڵبەت سەبارەت بەو دەستەبژێرەی کە پێشڕەوایەتی نەتەوەی ژێردەست دەکەن پەیمانی کۆمەڵایەتی و ئەرکداری نەپارێزێ، یان ئەو ویستە عەقلانیە لەدەست بدات بۆ بەرژەوەندی خۆیان، یان ئاراستەیەکی دژ بەگشت کە دەتوانێ جارێکی تر شەڕی گشت بکات.

گرێبەستی کۆمەڵایەتی و سیاسی لەنێوان تاك کۆی کۆمەڵگە و سیستمی دەوڵەت بۆ بەردەوامبوونی ژیانی ئاسایی کۆمەڵگە، گرێبەستێکە کە بەبێ باڵانس لەنێوان وابەستەبونی تاك و وابەستەبوونی سیستمی حوکمڕانی کە دادوەرییە، نەك هەر ناکرێت، بەڵکو بۆ بەها دەمێنێتەوەو سەرناگرێ، لەوەش گەمژانەتر بە بڕوای سپێنۆزا ئەوەیە " ناکرێ تاکێك لەگەڵ گشت یان کەسێك بۆ هەمیشە داوا لەکەسێك بکات خۆی گرێبدات بە گرێبەستێکەوە، بەبێ ئەوەی لەکاتێکی دیکەدا تەماشا بکات ئایا ئەو گرێبەستە زیانی زیاترە یان نەفع، ئەمە ئەو خاڵە گرینگەیە کەبۆ دامەزراندنی دەوڵەت گرینگی هەیە، کەواتە ئەگەر خەڵك بەگشتی رەخنەیان لەو عەقڵە گرت و تێگەیشتوون کە دەوڵەتی ستەمکار سوودێکی زۆری هەیە، کەواتە پێویستە بۆ بەرزترین سنوور کە هەر کەسێك رازی بوو بەبێ هەڵخەڵەتاندن، ئیدی دەبێ هەمووان بەوردی ئەو گرێبەستە بپارێزن، چونکە ئەوە داوای خۆیانە بەوشێوەیە بمێننەوە، ئەویش ئەوەیە کە پارێزگاری لەو دەوڵەتە بکەن، بەڵام

بەپێچەوانەوە بینرا تاك یان هەر كەسێك كە گرێبەستێكی قەبوڵ كردووە، بەڵام وەكو پێویست نییە خزمەتكردنەكەی، ئەوا ئیدی ئەو كەسە بۆی هەیە بەبارتاقای پاداشتەكەی پارێزگاری بكات". سبینوزا. رسالە فی اللاهوت و السیاسە. ت. وتقدیم. د. حسن حنفی. مراجعە. د. فۆاد زكریا. دار الگلیعە. بیروت. ل381.

لێرەدا سپێنوازا قسەلەسەر شێوازی گرێبەست دەكات وەكو پەیمانی كۆمەڵایەتی بۆ دامەزراندن و بەردەوامبوونی دەوڵەت و ئیلتیزامی هەمیشەیی تاك، بەڵام خاڵی هەرە گرینگ ئەوەیە كە تائێستا دەوڵەت تەنها بۆ پاراستنی كیان و دەسەڵات داوای لەتاك و كۆی كۆمەڵگە كردووە كیانەكە و قەوارە سیاسیەكە بپارێزن بەپێی گرێبەستی كۆمەڵایەتی و لەبەرامبەریشدا هەر ئەو ئیمتیازاتەی بە تاكداوە كەلەگەڵ زەمەنی پێش پەیمانەكە جیاوازی هەیە لەنەفع و شێوەی ماف و ئەرك، لێرەوەیە دەوڵەت دەچێتە بەردەم پرسیاری سیاسی و كۆمەڵایەتیەوە، یان ئەو پرسیارەی كە ئایا ئەگەر عەقڵ و عەقلانیەت سیستمی دەوڵەتی دامەزراندووە و خەڵكی ناچاركردووە ئەخلاقی و یاسایی كە كیانەكە بپارێزێ و لەبەرامبەریشدا كەڵك وەربگرێت.

دەوڵەت جگە لەو بونیادەی كە لەرووی ئابوری و جیۆسیاسی و ستراتیژەوە كە دەبێ هەیبێت، ئامادەسازی دەوڵ لەرووی بەشەریەوە كە ئایا ئامادەی ئەو ئاستەنگانەیە كە دێنە بەردەم قۆناغە سیاسیەكەی، ئایا دەتوانێ لەگەڵ گروپی سیاسی كە ژیانیان لەگەڵ خەڵكی عەوام جیاوازە قبوڵ بكرێ؟، ئایا ئەو هێزە كۆمەڵایەتیە هۆشیارە ئامادەیە كە پێشوازی لەو قۆناغە بكات؟. ئەم پرسیارگەلە بۆ ئەو قەوارە سیاسیانە دەكرێ كەدەوڵەت نین و وەكو دیفاكتۆیەك مامەڵەیان لەتەك دەكرێ، لەوانەش قوبرس و فەلەستین و كەتەلۆنیا و سكۆتلەندا و هەرێمی كوردستان، هەڵبەت ئەم دیفاكتۆیانە تەنها نەتەوەیەكیان تێدانیە، بەڵام ناسنامەكەیان بەناوی نەتەوەیەكی دیاریكراوەوە لەرووی سیاسیەوە ناوبانگی رۆیشتووە و هەر ئەمەشە ئێستا بیر لە دەوڵەتی سەربەخۆی دەكرێتەوە.

هەموو ئەو دیفاكتۆیانەی دیكە كەناومان هێنان یەك پارچەن و یەك دەسەڵات بەسەریانەوەیە و كێشەیان لەگەڵ یەك سیاسەت و یەك دەوڵەتی داگیركەر هەیە بۆیە كێشەكەیان ئاسانتر رۆیشتووە وەكو ناسنامە و مەسەلەی یەكلایی بونەوەی ئەو وڵاتانەش كەبەچەك ئاگر و ئاسن ئەو كێشانە چارەسەر نابن و بەرێگەی دەستوور مافی دەنگدانیان هەیە لەریفراندۆمێكدا سەربەخۆیی وەرگرن یان بمێننەوە، هەروەك ئەوەی لە سكۆتلەندا بینیمان، بۆیە لەهەمویان جیاوازتر نەتەوەی كوردە

کەتەنها پارچەیەکی دیاریکراوی نییە بەدەست دەسەڵاتێکی سەرکەوتکەر و نەتەوەیەکی دیکەی غەیرە خۆیەوە هەبێت و کۆمەڵگەیەکی دابڕاوبێت لێی لەروی جوگرافی و کۆمەڵایەتی و کولتوری و هتد. بەڵکو زیاتر لەپارچەیەك و زیاتر لەدەوڵەت و هێز و گروپێکی کۆمەڵایەتی رووبەڕوی دەبێتەوە و کێشەکەی کردووە بە گرێکوێرە، ئەمە جگەلەوەی نائامادەگی خەڵکی کورد و ئەوانەی لەگەڵ کورد دەژین بۆ ئەو گیروگازە سیاسی و ئابوریەی چاوەڕێی دەکات، ساز نەکراوە. چونکە لەروی جیۆستراتیژیەوە یەکلایی نەبێتەوە چۆن و بەچ میکانیزمێك مامەڵە لەگەڵ گروپە کۆمەڵایەتیەکان و کولتورە جیاوازەکان و سنوورە جیاوازەکان و دەوڵەتەکان بکات.

بۆچی هاوڕێ هەژێن، چینی کرێکاران شۆڕشگێڕ نین … زاهیر باهیر

لە مانگی پێشوودا ، مانگی ئاب، وتارێکم لەژێر ناوی ” ئایا کرێکاران چینێکی شۆڕشگێڕن ؟” نوسی . لە ڕۆژی 24/08/2017 هاوڕێ هەژێن بە ڕەخنەیەکی هەمە لایەنەی دوورودرێژ وەڵامی دامەوە. کە لق و پۆپێکی یەکجار زۆری لێکردۆتەوە و ئەسڵی مەبەستەکەی تیادا فەرامۆشکراوە. من هەوڵدەدەم بە چڕوپڕی و بە کورتی سەرنجی خۆم دەربارەی ڕەخنەکەی هاوڕێ هەژێن ، کە زیاتر خۆڕۆشنکردنەوەیە، دەربڕم . هیوادارم کە بتوانم ئەمە بکەم .
پێش ئەوەی بچمە سەر ڕەخنەکەی هاوڕێ هەژێن دەبێت ئەو بنەمایانە دەستنیشان بکەم کە هاوڕێ ڕەخنەکانی لەسەر بنیاتناون ، کە بەڕای من ئەمانەن:
یەکەم : پێناسەکردنی ” کرێکاران و پڕۆلیتاریا” لەو پێناسەیەدا کە ئەو کردویەتی بۆ کرێکاران منیش هاوڕام و پێشم وایە ئەوەی لە وتارەکەی مندا هاتووە کە لێکدانەوەی فەرهەنگی دانشگەی ‘کامبریجە’ بۆ چەمکی کرێکاران، تەواو نییە، هەروەها پێناسەی مارکسییەکانە کە من تا ڕادەیەکی زۆر لە تەکیدا هاوڕام . کەواتە لێرەدا هاوڕێ هەژێن پێناسەیەکی کردووە بۆ کرێکاران و پڕۆلیتریا ، کە من لە

زۆربەیا هاوڕام . تەنها جیاوازییەك بە من لە نەوانی پڕۆلیتاریا و چینی کرێکارانا دەبینم ئەویش ئەوەیە پڕۆلیتاریا کە من زیاتر وشەی چەوساوان ، کاردار و بێ کار-یسن بە دادەنێم، هەر لە دەر زەمانەوە دەگرێتەوە بەڵام کرێکاران هەموو چەوساوان ناگرێتەوە. کەواتە چەوساوان لە تەك دروستبووی کۆمەڵەی قوچکەیی و دواتریش کە ئەمە بەرەو کۆمەڵەی چینایەتی چووە ، هەبووە تاکو ئەمڕۆ . بەڵام چەمکی کرێکاران بە چەمکە ئاشکراو نوێیەکەی لای هەموو بیرەدۆزەکان مێژوی ڕەنگە بگەڕێتەوە بۆ کەمتر لە 1000 ساڵێك یا شتێك زیاتر .

دووەم: هاوڕێ هەژێن لە خواست و ویستی خۆیەوە تەماشای چینی کریکاران دەکات ، نەك وەکو ئەوەی کە هەبوون و هەن . هەر ئەمەش هۆکار بووە بەوەی کە هاوڕێ زیاتر ڕەخنەیەکی ئەکادیمیانە نەك واقیعانە و مەیدانانە لە وتارەکەی من بگرێت. کەواتە ئەو نە سەرنجی بەدیقەتی لە وتارەکەم داوە، نە وەکو سەرنجیش تێبینییەکانی خۆی دەربریوە . بەڵگەشم بۆ ئەوەی کەوتم، ئەوەی کە ئەو نوسیسوەتی ڕەخنەیە، نەك بۆ خوێنەری بسەلمێنێت کە کرێکاران شۆڕشگێڕن گەرچی سەرباسی ڕەخنەکەی سەلماندنی شۆڕشگێڕێتی کرێکارن . هەر بۆ هەی ڕەخنە گرتنیشەوە، هەندێك لە بڕگە و نوسینەکانی من شێوێنراون [دیارە من ناڵێم کە ئەو بە ئەنقەست ئەمەی کردوە بەڵکو بە وردی وتارەکەی منی نەخوێندۆتەوە و هەر لەبەر ئەوەش بڕگەکانی نێو وتارەکەی بە یەکەوە گۆڕێنەداوە] من لە دوایدا بە بەڵگەوە دەگەڕێمەوە سەر ئەو شێواندنە.
دەبێت ئەوەش بڵێم کاتێک کە رەخنەکەیم خوێندەوە ، توشی تێڕامان و سەرسوڕمانی کردم، چونکە من و هاوڕێ هەژێن بە حوکمی نزیکی فکریی و پەیوەندی پتەومانەوە زۆر جار لەدوان لەسەر زۆر باس دەکەین . هەرگیز هەستم نەکردووە کە من و ئەو سەبارەت بە ڕۆڵی کرێکاران ، ناڵێم پێناسەی کرێکاران ، هیچ ناکۆکییەکمان هەبووبێت، هەمیشەش شؤخیمان بە پیرۆزکردنی کرێکار کردووە . پۆستەکانی ئەو لەسەر فەیسبوك شاهیدی قسەکانی منن کە ئەو چۆن ڕۆڵی کرێکارانی بینوە لە کۆمەڵدا، نەك هەر ئەوە بەڵکو ڕۆڵی تاکەکانی کۆمەڵیش بە گشتی . من لێرەدا نامەوێت نموونە بهێنمەوە ئەوە کاری خودیی خوێنەرە گەر گومانی لەم سەرنجانەی من هەبێت، با خۆی بچێت جارێکی دیکە پەیجە تایبەتییەکەی خۆیی هاوڕێ هەژێن و پەیجەکەی ‘ ئازادییخوازان’ یش بەسەرکاتەوە. لە ڕاستیداس من ئێستا نازانم بۆچی هاوڕێ، کرێکارانی لابە تە شؤڕشگێڕ!! ئەمە بۆ من ئەوەندە نوێیە، کە لە مانگێک کەمترە.

بۆ ئەوەی کە چوارچێوەی سەرنجەکانی من ڕەخنەکانی ئەو بگریتەوە ،

ئەوە دەچمە باسەکەوە . هەوڵ دەدەم تەنها لە هەر خاڵەکی ئەو من ئاماژە بە دەقێك یا چەند دەقێکی بکەم ، تاکو زیاتر سەری خوێنەری پێوە نەیەشێنم و خۆشم لە درێژدادڕی و ڕێزنەگرتن لە وەخت ، بپارێزم .

هاوڕێ هەژێن دەڵێت " هیچ دوو کەس و ئەندامانی هیچ خێزانێك و ئەندامانی هیچ گروپێك و کرێکارانی هیچ کێڵگە و کارگە و ...تد ناتوانن وەك یەك شتەکان ببینن و وەك یەک بیربکەنەوە و وەک یەک هوشیار بن و وەك یەك هەموو دیوەکانی پرسێك ببینن........ و هەر کەس پاگەندەی ئەوە بکات چینی کرێکار ١٠٠% یان هەموو کرێکاران شۆڕشگێڕن، ئەوا خەریکی پەرجووکردن و جادووکردنە لە کرێکاران. "
باوەڕناکەم کە من شتەکی دیکەم وتیبێت . منیش وتومە چینی کرێکاران وەکو ' گشت' شۆڕشگێڕ نین و هەرگیزیش نەبوون . منیش بەیە وتومە ئەوانەی کە شۆڕشگێڕبوون کرێکارە سۆشیالیست و ئەنارکیستەکان بوون ، نەك هەر هەموویان . دیارە من مەبەستم لە شۆڕشگێڕی، نەت و هەوڵ و خەباتی هەڵتەکاندنی سیستەمەکەیە و بنیاتنانی کۆمەڵەی ناقوچکەیی و ناچینایەتییە . ئایا ئەمە ئەوە ناگەیەنێت کە منیش هەستم بەوەی هاوڕێ کردوەو کە هیچ وەخت کەسەکان لە بیرکردنەوە و قسەو کارکردنیانا وەکو یەك نین ؟ [من دەتوانم ئەمە بە شێواندنی قسەکانم، ناو بەرم]

هاوڕێ دەڵێت " بەڵام ئەگەر بەیابەت ڕادەی ناڕەزایەتی و مانگرتن و خۆڕێکخستن و چالاکی و بەشداریکردنی چین و توێژەکان لەنێو ڕاپەڕینەکان و پاشکاراییەکانی ڕاپەڕینەکان بەراوردبکەین، ئەوا کرێکاران لە هەموو چین و توێژەکانی دیکە شۆڕشگێڕترن، شۆڕشگێڕترن نەک لەبەرئەوەی کە مارکس ئاوای دیاریکردووە یان ئەمە خۆمان بە کرێکار دەزانین، نەخێر، لەبەرئەوەی کە گەڕانی سیستەمی چینایەتی لە هەموو چین و توێژەکی دیکەی کۆمەڵەی چینایەتی، بە قازانجی کرێکارانە، لەبەرئەوەی کە کرێکار بە گوێرەی هەستیاری پێگەی لەنێو بەرهەمهێنان، ڕاگری چەرخی بەرهەمهێنان و سووڕانی کۆمەڵەی چینایەتییە"

ڕاستە ناڕەزایکردن بە هەموو چەشنەکانییەوە یاخیبوونە لە زوڵم زۆر و چەوساندنەوە ، بەڵام ئەمە مانای ئەوە نییە کە کرێکاران کە بە پولێك زیاتر ناڕەزایی دەکەن، یا دەیانەوێت ئەوەی کە لە دەستیاندایە لە دەستیاندەرنەچێت ، شۆڕشگێڕێتی بێت ، بەو مانایەی کە ئەمان دەیانەوێت کۆمەڵ بەرەو کۆمەڵەی سۆشیالیستی بەرن . ئەمانەی کە ئەمان دەیکەن خەباتکردنە ، یاخوبوونە ، هاوکاتیش مەرج نییە هەموو یاخی بونێک شۆڕشگێڕی بێت، جەردە و مافیاکان یاخین و دژی دەوڵەت و یاساکەشین، بەڵام شۆڕشگێڕ نین [تکایە با خوێنەر وا

تێنەگات کە من کرێکاران لەگەڵ مافیادا هاوتادەکەم] . دوای ئەوە من نازانم هاوڕێ بۆچی ' کرێکاران' لە باقییەکەی دیکەی جیادەکاتەوە کە دەڵێت ' لە گەڵانی سیستەمی چینایەتییدا' بە دەبێت کە زیاتر بە قازنجی کرێکاران بێت تاکو کابرایەکی بێ کار، قوتابی، پەککەوتە ، خانەنشیکراو؟] کرێکار لای من ئەوەیە کە کار دەکات، چونکە ئەو کاتە هێزی بازوی دەفرۆشێت و قازانج لەو ڕێگایەوە بۆ سەرمایەداریی دروستدەکات، بەڵام کە بێ کار دەکەوێت یا خانەنشین دەکرێت، لەڕە بە کرێکارێکی پەککەوتە یا بێ کار ناوترێت کرێکار ، دەکرێت بڵێی کەنە کرێکارەکە، من ئەمانە ناو دەنێم چەوساوەکانی، بێدەرەتانەکانی ، هەژارەکانی ناو کۆمەڵ کە هاوڕێ و هاودەرد و هاوئامانجی کرێکارانن]

هاوڕێ دەڵێت" … پرسیارێکە ئاوا بووایە 'ئایا هەموو کرێکاران / ئایا هەر کەس کرێکار بێت شۆڕشگێڕە؟'، ..." من ئەو تایبەتییەی هاوڕێ بە سەروتارەکەم بە گونجاو نازانم ، چونکە وتارەکەی من زۆر شتی دیکەی گرتەتە خۆی و ویستوشمە وەکو چین باس لە کرێکاران بکەم ، واتە وەکو گشت نەك وەکو ئەفرادەکانی ناو چینی کرێکاران، کە قسەکردن لەسەر تاك و بەشێکیان گرفتێکی زۆر دروستدەکات. .

هەر لەو بڕگەیەدا هاوڕێ دەڵێ " ". ئەگەر چینی کرێکار و کرێکاران شۆڕشگێڕ نین، ئەدی چین؛ دژەشۆڕش، هەلپەرست، هاوبەرژەوەندی چەوسێنەرانی خۆیان و …تد ؟ " باشە من لە کوێی وتارەکەمدا وتومە کرێکاران دژە شۆڕشن؟ ئەمە شێواندنی نوسینەکەی منە . ناکرێت هاوڕێ هەژێن ئەوە بە من ببڕێت چونکە ئەو من دەناسی کە هەر ڕەش و سپی نابینم. قسەی من لە سەر شۆڕشگێڕێتییە ، من کرێکاران بە دژە شۆڕش نازانم مەرج نییە ئەوەی کە شۆڕشگێڕ نەبێت ئیتر دژە شۆڕش بێت ، تووێژاڵێکی زۆر لەو نێوانەدا هەن کە نە شۆڕشگێڕن و نە دژ بە شۆڕشیش. دیسانەوە دەبێت ئەوە بڵێمەوە کە پێناسەی شۆڕش بە من شۆڕشی کۆمەڵایەتییە کە کۆمەڵەی سۆشیالیستی بەرهەم دەهێنێت .

وەکو لە سەرەتاشدا وتم ، لەتەك هاوڕێ هەژێن-دا دەمەوە کە پێناسەکەی 'کامبریج' ناڕاستە . بەڵام لەوەی کە کەسێك بە پارچە کاردەکات ، یا کاری دروستکردن و چاکردنی خانوو دەکات، یا تەنانەت هەر دیکۆرەیشن دەکات، من سەرنجی خۆمم هەیە . لەڕەدا ئەو کەسەی کە ئەو کارە دەکات مەرج نییە کە کرێکار بێت چونکە لەو کەسانە زۆرن کە کەسانی دیکە دەگرن بە پارەیەکی کەم و دەیانچەوسێننەوە. کە بەڵای من ئەوانە کرێکار نین ، خاوەن بزنسی بچوکن هەر وەکو چۆن کابرا دوکانێکی هەیە بەڵام یەکێك یا دووانی تر کاری بۆ دەکات ، گەرچی هاوکات خۆشی هەر کاردەکات بەڵام من ئەو بە کرێکار نازانم . خاڵێکی دیکەش لەڕەدا هەیە ئەویش بوونی پشکە ' سەهم' لە

دووکانەکد، لە شوێنەکی سەر کاردا وەکو لە شەپی جۆن لویس- بریتانی (John Lewis) دا کە دەستمایەکەی ملیار پاوەنە و هەزاران کرێکار و فەرمانبەرریی هەیە بەڵام ، کەسەکانی کە کاری تیادا دەکەن ‘ پشکیان’ هەیە سەرەڕای موچەکەشیان ، لەگەڵ ئەوەشدا باوەڕ ناکەم هیچ جۆرە بەیارەکی گەورە یا بچوکیان لەدەستدا بێت . ئەمە تەزێك ئاڵۆزە ، بەڕاستی سەرمایەداریی لە هەموو ڕویەکەوە هەوڵ دەدات کە کەسەکان هەرچی بن گەندەڵیان بکات ، مەشکیان بشواتەوە.

سەرنجی من بۆ گۆڕینی چینی کرێکاران ، ئەوەی کە هاوڕێ باسی دەکات، تـــا ڕادەیەك یەکە ، پێگەی کرێکـــاران نەگۆڕاوە و نەبـــوونەتە بورجوازیی . بەڵام هاوکات لە ژێر لایەنی دیکەوە کرێکاران گۆڕاون ، هەم ژیانیان ، چوونەتی کارکردنیان ، ئامرازەکانی کارکردنیان ، بەشبوونیان بۆ گوێرەی شارەزایی و تایبەتمەندیی کارەکانیان ، ئەو نەقابانەی کە ئەندامن تیایاندا، شوێنی ژیانیان، هەژمووني میدیا لەسەریان، بایاخدان بە بازاڕییکردنی زێر، هەروەها بوون بە کۆیلەی بانق و …گەلێکی دیکە کە هەر هەموو ئەمانەش بمانەوێت و نەمانەوێت کـارایی خۆیـــان لەســەر بیرکـــردنەوە و ئامادەبوونیـــان بۆ کردنـــی چالاکییەکی بچوك تا گەورە ، داناوە . هەر کەس بخوازێت کە بزانێت چۆن ئەمانەی سەرەوە کرێکاریان، گۆڕیوە من دەتوانم دەیەها نموونەی بخەمە بەردەست.

هاوڕێ دەڵێت ” ئەگەر کەسێك هەبێت و ئاوا بیربکاتەوە، کە زۆری هەژمار شەشگەڵەی کەسەکان و چینەکان دیاریدەکات، بەبێ گومان گرفتی بیرکردنەوە و دیتن و خاوێبوونی پاشخانی زانیاریی هەیە”

بەدڵنیاییەوە نە من و نە ئەنارکیستانی دیکەش ئاوا بیرناکەنەوە ، چونکە لە کایەی شۆڕشدا ژمارە بڕیار نادات بەڵام ڕەنگە سەرەنجام دیاریبکات، بۆ نموونە ئەگەر شۆڕش شۆڕشی بێ تەنها کەمایەتییەکی کەمەڵە بێت، بۆ نموونە با بڵێین تەنها کرێکارانی پیشەسازیی ، ئەوە نەك هەر شۆڕشەکە نـــا تەواوە بەڵکــــو بەری شۆڕشەکەش هەر بۆ کەمایەتییەکە دەمێنیتەوە و گۆڕانکاریی بنەڕەتی و جددی ناکرێت.

لە لاپەڕەیەکی دیکەدا هـاوڕێ هەژێـن دەڵێـت ” کرێکـاران چینێکـی یەکگرتوو نین؟ ئایا هیچ چینێک تەنانەت بۆرجوازیش هیچ کات یەکگرتوو بووە، تاکو کرێکاران یەکگرتوو بن؟ ئایا مامۆستایان، فەرمانبەران، جوتیاران، خانەنیشینان، خوێندکاران، دوکانداران، دەڵاڵان، سەربازان، سیخوڕان، …”

باسەکەی من لەسەر کرێکارانە ، نەك بورجوازی ، هاوکاتیش ئەوە دەڵێم کە سەرکەوتن لە یەککەوتن و یەکگرتندایە . دڵنیام لەوەی کە هـاوڕێ هـاوڕامە لەمەدا. دوای ئەوەش ، بورجـوزازی و کرێکـار پەرستەکان و ناحەزانی ئەنارکیزم هەرچی دەڵێن، ئازادن ، بەڵام

واقیع پێجەوانەی ئەوان قسەی کردوە لە ڕابوردووش و لە ئێستاشدا.
" من هەرگیز لەتەك ئەوە یەکناگرمەوە، کە کرێکاران کەمینەیەکی ناکار بن، هەر ئاوا لە چین و توێژە پڕۆلیتێرەکانی دیکە نایەکگرتووتر و ب□□د□نگتر و ملکەچتر نین." بەداخەوە ئەمە حەقیقەتەکەیە و واقیعیش تا ئێستا هەر ئەوەی پیشانداوەو بورجوازی لەمان یەکگرتووترن ، ئەی ئەگەر وانییە دەوڵەت بۆ لە خزمەتی کۆمپانیاکاندایە ، من بە دەیەها نموونەت بۆ دەهێنمەوە کە بورجوازی لە بریتانیادا زۆر یەکگرتووترن تاکو کرێکاران ، هەڵبەتە ئەمەش هۆکاری خۆی هەیە و شێوەی تایبەتی کارکردن لەسەر یەکگرتنی نێو خۆیان هەیە.
ئەوە دەسەلمێنم کە کرێکاران و ڕۆڵیان لە ئەرجەنتینا زۆر زیاتر و بەبایەختر بوو تاکو یۆنان و زۆرێك لە شوێنەکانی دیکە ، گەرچی لە ئەرجەننتیناش کرێکارە سۆشیالیستەکان و چەپەکانی ناو حیزبەکان و ئەنارکیستەکان ڕۆڵێکی گرنگیان هەبوو . هەرچی یۆنان بوو ڕۆڵی چەپ کاریگەر بوو ، ئەو بارودۆخەی لە یۆنانا خولقابو لە ڕوی خراپییەوە ، کەلە کاتێکدا بزوتنەوەی ئەنارکیستەکان و سۆشیالیستەکان زۆر بەهێز بوون، گەر لە هەر وڵاتێکی ڕۆژاوی دیکە بوایە جگە لە وڵاتانی پیشەسازییە گەشەکردووەکان ، شؤڕش بەرپا دەبوو بەڵام چەندێك دەوامی دەکرد ئەوە دەکەوتە سەر هاریکاریی ن□و□ت□وەیی. بەلام بەداخەوە کە لە یۆنانا گەورەترین تێشکانی بەدەستهێنا .

لە خاڵێکی دیکەدا هاوڕێ هەژێن دەڵێت " بۆ من وەک خوێنەر نازانم پەیوەندی "دیکتاتۆری پڕۆلیتاریا" وەك دروشمی چەپ و وردەبۆرجوازی چ پەیوەندییەکی بە چینی کرێکار و سەلماندنی "شۆڕشگێڕبوون و نەبوونی چینی کرێکار" هەیە؟"
هاوڕێ گیان من وتارەکەم پەیووەستکردۆتەوە بە چەمکەکەی مارکسەوە بۆ شۆڕش کە لە کاتێکدا ئەو ' دیکتاتۆری□تی پ□□لیتاریا' بەو ئامرازە دەزانێت کە بەرەو کۆمەلی سۆشیالیستیمان دەبات، ئەو چینی کرێکاران تا ئەو ڕادەیە بە شۆڕشگێڕ دەزانێت کە ڕژێمیان پێدەگۆڕێت و دەوڵەتێکی پڕۆلیتاریان، پێ دادەمەزرێنێ . بەڵام من وتومە ئەوە هەرگیز پلانی چینی کرێکاران نییە و ناشبێت. دیارە ناڕوونی ئەو خاڵە لە کاتێکدا دەردەکەوێت کە خۆێنەر تەواوی وتارەکەم بەیەکەوە گرێنەداتەوە و بە پارچە پارچەیی بیبینێت.
" ؟ چۆن بەبێ گوێدانە پاشخانی چینایەتی بەشداری تێکۆشان دەبین، هاندەرەکان چین، بێجگە لە ناڕەزایەتی بەرانبەر پێگە و پاشخانی ئابووریی و کۆمەڵایەتیمان؟"
پرسیارەکەی هاوڕێ هەژێن دروستە گەر هەر هەموو کەسێك بە کرێکار

بزانین بەڵام لای من هێشتا خەڵکی لە کۆمەڵدا دەکرێن بە سێ چینەوە کرێکاران ، پڕۆلیتار ، چینی ناوەڕاست کە پڕۆفیشناڵەکانن ، چینی باڵادەست و دەستەبژێر . دوای ئەوەش گەر شۆڕش بە شۆڕشی کۆمەڵا یەتی بزانین کە هەرە زۆرینەی خەڵکی بەشداریدەکات و بە قازانجی هەموان دەگەڕێتەوە ، ئەوە تەنانەت کەسانێیك کە پێگەی چینی کرێکارانیشیان ، نییە بەشدارن لە هەنگاوە شۆڕشگێڕییەکانا .

هاوڕێ هەژێن دەڵێت " ب□ بۆچوونی من، هەم گوتەکە [م□ بەستی گوتەکەی مارکسە- زاهیر] ڕاستە و هەم ئەنجامگیرییەکەشی. چونکە کرێکاران وەك خوارترین چینی کۆمەڵ و سەختی ڕۆڵ و گرنگی ڕۆڵی چینایەتییان دەبنە شۆڕشگێڕ و زیاتر لە هەموو چین و توێژێکی دیکە خوازیاری گۆڕانی ئاوا سیستەمێك دەبن"

لیکدانەوەی من بۆ چەمەکەی مارکس ئاوایە کە نوسیومە ، ئەو سەرنجامگیرییەشم لە واقیعدا کردوە ، کە کرێکاران لە هەوڵی باشکرنی ژیانی خۆیانان، نەك گۆڕینی سیستەمەکە بەو سیستەمەی کە من و تۆ دەمانەوێت. دوای ئەوە وەکو باسم کردوە کرێکاران زۆر باشتر دەژین لە بێکاران ، لە خانەنشینکراوان لە قوتابییان [دیارە ئەمانە من هیچیان بە کرێکار دانانێم بەلام بە پرۆلیتاریا، کە چەوساوە و ب□ید□رەتان و هەژارن] ئا لەم بارەدا باری ژیانی کرێکاران لەمانەی کە من ناونوسم کردووە خراپتر نییە ، هەر لەبەر ئەم□ش ک□ من کرێکاران لە قوتابیان و ئەوانی دیکە بە شۆڕشگێڕتر نازانم، هەر بۆیەش من چەمک□ی مارکس لەگەڵ خۆیدا بە ناکۆك دەبینم . سەرەڕای ئەمانەش تۆ ئەوەت لەبرکردووە کە تەنها بارودۆخی خراپی ژیان نابێتە خولقاندنی نە شۆڕش و نە شۆڕشگێڕێتیش گەر هۆشمەندی لەگەڵدا نەبێت. گەر وابوایە لە گەلێك وڵاتدا دەمێك بوو شۆڕش کرابوو.

" من ئاوا لە دێری یەکەمی ئەو پەڕەگرافه تێدەگەم، کە ‘ تێکۆشانی ئابووریی هیچ نییە و نیگەتیفه’، ‘ک□ششی ڕامیاریی و تێکۆشان بۆ دەسەڵاتی ڕامیاریی پۆزەتیفه’. دیسان ‘تێکۆشانی سەندیکا نیگەتیفه’ و ‘ئەگەر لە شانی پارتییە ڕامیارییەکان بووایێن، شۆڕشگێڕ دەبوون’ . ‘ کرێکاران بە قسەی مارکس دەکەن، لەبەرئەوە خەریکی سەندیکان'"

هاوڕێ هەژێنن غەدرێکی یەکجار زۆرم لێدەکات چونکە ئەمە شێواندنی مەبەستەکە و نوسینەکەی منە ، من لە کوێدا وتومە کە ئەوانە هیچ نین؟ ، ئەی باشە گەر هیچ نین لای من، بۆچی من هاریکاریی و هاوکاری ئەو لایەنانە دەکەم کە بۆ پولێك زیاتر ناڕەزایی دەکەن ؟ یاخود هی ئەوانە دەکەم کە غەدریان لێدەکرێت؟ من لەکوێدا وتومە کە دەسەڵاتی ڕامیاریی پۆزەتیفه ؟ گەر خوێنەر بییەوێت مەبەستەکەم پێچەوانە بکاتەوە ئەوە زۆر لەوە زیاتریش دەتوانێت بکات کە تۆ دەیڵێیت .

هەموو کەس دەتوانێت شتێك لە وتاری کەسێکی دیکەدا دەربڕنی و بە ئارەزووی خۆی بە لایەدا بیبات و بە خواستی خۆی قسەی لەسەر بکات .
من هەر ئەوەی پێشتر دەڵێمەوە کە وەڵامەکان لای من ڕەش و سپی نین ، تاکو ئەوەی کە کرێکاران دەیکات بخرێنە خانەی نەگەتیڤییەوە ، بەڵام زۆربەیان ئامانجیان لابردنی سیستەمەکە نییە کە من وتم دەمانەوێت.
دیارە لە هەندێك حاڵەتیشدا موچە و باری دارایی ناکرێتە پێوانەی شۆڕشگێڕەتی و ناشۆڕشگێڕەتی. ئا لێرەدا هەموومان نمونەی یەکجار زۆرمان لەبەردەستدایە هاوکاتیش ئەگەر دەنگدان بە پارتە چەپەکان و کۆمۆنیستەکان کە تا ڕادەیەک کرێکاران و نقابەکان بە خۆیان و نوێنەری خۆیانیان، دەزانن ، هەنگاوێکی پێشکەوتوانەو شۆڕشگێڕانە بێت ، بەڵام کە نایەنە سەر حوکم لەبەرئەوەیە دەنگی تەواوی کرێکاران و پڕۆلیتاریای وڵات ناهێنن، ئیدی بە هەر هۆکارێك بێت، بەڵام دڵنیام هۆکارەکەی ئەوە نییە کە کرێکاران، سیستەمی کرێگرتەیی ڕەتدەکەنەوە ، بەڵام دەبینن کە ئەم حیزبانە پێچەوانەکەی دەکەن.
هاوڕێی هەژێن پرسیار دەکات و دەڵێت " ئایا دادپەروانەیە کرێکارێکی کورەخانە یان پێڕاسازی و بارکردن ڕۆژانە هەشت سات کار و چەند سات هاتووچۆی کار و سووکایەتی خاوەنکار و سەرکاریگەر...تد هەندەی بیمەی بێکاری یان بیمەی کۆمەڵایەتی و دەرمانی و خانەنشینییەکەی من وەربگرێت، کە بەیانی تاکو ئێوارە لەنێو فەیسبووک خەریکی وڕێنەکردنم؟"
ئە باشە من لەکوێدا وتومە ئەوە دادپەروەریانەیە؟ نیشانەی پرسیارکردنەکەی ئەو وا دەگەیەنێت کە من ئاوام وتبێت. قسەی منیش هەر ئەوەیە ئەوەی گەر پێگەی ئابوریی باشتر بێت ، گەڕێینی ئەو بارودۆخە بە ئەو کەمتر واقیعیانە ترە تاکو بە کارێك ، قوتابییەك، پەککەوتەیەك یا خود خۆت وتەنی کەسێکی سەر فەیسبوکی وەکو تۆ ....
هاوڕێی هەژێن دەڵێت " بە بۆچوونی من، ئەگەر لێنینیستێك یان ئەندامی پارتییەکی چەپ بیگوتایە " گەر داخوازییەکانیان لە داخوازی ئابووریانەوە بچیتە قاڵبی داخوازیی سیاسیانە." هیچ شایستەی لۆمە نەدەبوو، بەڵام بە کەسێك کە هەردەم خەریکبێت خۆی لەو ئاراستەیە جیاواز نیشانبدات، ئیدی ناکرێت کەمگرتنی تێکۆشانی ئابووریی و بەرزنرخاندنی "تێکۆشانی ڕامیاریی"
ئەمەی کە هاوڕێ هەژێن دەیڵێت هەڵگەڕانەوەی قسەکانی منە ، من گەر ئەو نەناسم دەکەومە گومانەوە لە هۆکارەکەی. هەر لەبەر ئەوە دەڵێیم کە بە دیقەت وتارەکەمی نەخوێندۆتەوە یا هەر دەوەن بەئشکردنە. من ڕام وایە کە هەمو ناڕەزاییەکی ئابوریانە ، لەسەر کێشەی خانوبەر ،

کێشەکانی قوتابییان ، هاریکاری پەنابەران و کۆچبەران و هەموو جۆرە کەمپەینێکی دیکە لە پێناوی باشکرنی ژیانی گروپێکدا ، گەر ‘ بە سیاسی نەکرێت’ دەچێتە خانەی کاری کۆمەڵەی خێرخوازییەکانەوە ، چونکە تۆ پەیامێکت نابێت جگە لە چاککردنی حاڵی ئەوان نەبێت بۆ ئەوەی پەیامی ئەوە بدەیت کە دەبێت ئەو کێشەیە ببەسترێتەوە بە سیستەمەکەوە ، ڕەگوڕیشەکەی بگریت . گەر وا کێشەکە نەبینیت و مامەڵەی لەگەڵدا نەکەیت بەڕای من ئەوە لە قازانجی سیستەمەکە دەگەڕیتەوە . من لە وتارێکمدا کە بە ئینگلیزی نوسیم ، پێنجەم بۆ ئەمە ڕاکێشا ، گەلێك کۆمێنتی باشم بۆ هات و گەلێکیش لەدوانم بۆ ئیمەیل لەتەك هاوڕێیانی ئینگلیزی زماندا کرد . داخوازی ئابوریانە گەر نەکرێتە داخوازی سیاسیانە ، ئەوە لە سنورێکی تایبەت تێپەڕناکات و ئەو پرسە هەر لەوەدا لەبار دەچیت چونکە کرێکاران یا هەر کەرتێکی دیکە لە هەوڵی خۆڕێکخستنا نابن ، تاکو بەرگریی باشتر بکەن لە هێڕشی ئایندە. [بە سیاسیکردنی کێشەیەك یا بەستنەوەی بە سیاسەتەوە مانای داخوازیکردنی دەسەڵات نییە.]

” توخمە سۆشیالیست و ئەنارکیستەکانی نەو کرێکاران کە بوون، مەگەر کرێکار نەبوون؟” ئەوانە کرێکارە سۆشیالیست و ئەنارکیستەکانن . ئایا خوێنەرێك هەیە کە بگاتە ئەو قەناعەتەی کە من باس لە بورجوازی بکەم. سەرنجی هاوڕێیانە ئەوە بوو گەر ناڕۆشنییەك لەو بڕگەیەدا هەبوایە، دەبوایە ئەو کە من دەناسێت و دەزانێت ڕام چۆنە ، لە ڕەخنەکەیدا بینوسیایە ” گەر چی من دەزانم کە ڕای زاهیر ئاوا نییە بەڵام بۆ خوێنەر ناڕۆشنە” . لەمە ڕۆشنتر چییە کە من نوسیومە ” توخمە … نەو کرێکارەکان ” باشە ئەمە ئەوە ناگرێتەوە کە ئەو توخمانە خۆیان کرێکارن ، نە شتێکی دیکەن . وەکو پێشتریش وتم هەر کەس ئەو پرسیارەی بکردایە دەبوایە هاوڕێ نەیکردایە چونکە ئەو ڕای من دەزانێت هەم کوردییەکەشی زۆر لەوەی من باشترە.

” بەدوا داچوونی شۆڕش بوون و سۆشیالیزم زادەی بزووتنەوەی کرێکارییە نەك کەلەسەری ڕۆشنبیرانی وردەبۆرجواز… ئەگەر ئێستاش سەرەڕای هەموو شکستەکان و نائومیدییەکان، لە دەرەوەی…”
بەچوونی من لەسەر ئەوەی سەرەوەی هاوڕێ جیاوازە من دەقاو دەق ئەوە بە ڕای مارکسیانە دەزانم [من دڵنیام کە هاوڕێ هەژێن مارکسیانە ناڕوانێت ، بەڵێ ئەو بڕگەیەی ڕونکردنەوەی دەوێت] . من وای دەبینم کە شۆڕش بوون و سۆشیالیزم زادەی بزوتنەوەی بەشەرییەتە لەو کاتەوەی کە کۆمەڵەی هیراشی و دواتریش کە گەشەی کرد بە کۆمەڵەی چینایەتی، نەك کرێکاران.
کێشەی من لەگەڵ مارکس و مارکسییەکانا ئەوەیە کە ئەوان شۆڕشی

سۆشیالیستی بە کرێکارانەوە و بە تایبەتیش کرێکارانی پیشەسازییەوە دەبەستنەوە چونکە ئەوە تیورە ئابورییەکەی مارکسە و هەموو ژیانی خۆی بۆ ئەوە تەرخان کرد تاکو بیسەلمێنێ : شۆڕشی سۆشیالیستی هەر دەبێت لە سەر دەستی کرێکارانا بێت، بۆ ئەمەش دەبێت وڵات پیشەسازی بکرێت، پرۆلیتاریا زیاتر بێت ، تەکنەلۆجیا پێشتربکەوێت ، دونیا بە عەولەمە بکرێت و لەم شتانە. من لەم بارەیەوە لە کۆتایی وتارەکەم و لە وتارەکانی تریشما چ بە کوردی و چ بە ئینگلیزی زۆرم لەم بارەوە نوسیوە ، گەر کەسانە دەیانەوێت بزانن بۆ من لەگەڵ ئەو برگەیەدا نیم بابێن تەنها دوا دوو بڕگەی کۆتایی وتارەکەم " ئایا چینی کرێکاران شۆڕشگێڕن؟" بخوێننەوە ، ئەو کات هۆکارەکانی من دەزانن . لێرەدا تەنها ئەوە دەڵێم ئەوەی مارکس بە گەیشتن بە کۆمەڵەی سۆشیالیستی وەهمە، بەڵام وەهمەکەی مارکس لە لایەن سەرمایەدارییەوە بە بەرژەوەندی خۆیان بە هاوکاری بەلشەفی و پارتە کۆمۆنیستیەکانی تری دونیا کرا بە واقیع .

هاوڕێ هەژێن دەڵێت " لێرەدا هەم هەست بە ستەمکردن لە کاڕڵ مارکس بەوەی هەموو خەتاکان بخرێنە سەرشانی ئەو و هەم ستەمکردن لە خودی کرێکارانی کۆمونیست دەبینم. تاکو.."
ئەوەی کە من نوسیومە ستەمکردن لە مارکس، نییە ، من هەموو نەهامەتی چەرخی ڕابوردومان سەبارەت بە بزوتنەوەی کرێکاران و سۆشیالیستی دەگەڕێنمەوە بۆ لینین و حیزبی بەلشەفی وە لینین، هاوکاتیش تیورەکانی لینین لە هەموو بوارەکانیا بۆ کارل مارکسەوە گەڕێدەدەمەوە . لینین شتێکیی نەکردوە بەدەر بێت لە ڕوانگەی مارکس . من هەوڵدەدەم کاتێک کە قسە لەسەر پرسەکان بکەم بیانگێڕمەوە بۆ ڕەگوڕیشەیان . کەواتە لای من ئەسڵی سەرچاوەکە مارکسە ، دوای ئەوەش ئەوەندەی مارکس ناسراوە و فکر و تیورەکانی ئەو کارایی خۆی داناوە و دایدەنێت لەسەر سۆشیالیست و چەپ و هەندێکیش لە ئەنارکیستەکان ، ئەوەندە بیردۆزەکانی دیکە کە هاوڕێ هەژێن ناونوسی کردون دایان نەناوە . بۆ کەسێکی وەکو هاوڕێ هەژێن کە نزیکە لە منەوە پێشموایە سەرجەمی پۆست و وتارەکانم ڕێکنگە بخوێنیتەوە ، دەبوایە لە مەبەستی من باشتر بگەیشتایە و لەو پرسیار و برگەیە، خۆی بپارستایە.
کاتێکیش کە قسە لەسەر هەر یەک لەو بیردۆزانە دەکەین ، مەسەلە سەرکۆنەکردن و تەشقەلەکردن نییە پێیان ،بەڵکو پشکنینی واقیعە کە ئایا ئەو شتانە بە عەمەلی ڕوویداوە یا هەر لە منداڵانی خۆیاندا لەبارچوون ، بەڕای من تیورەکەی مارکس کاتی خۆشی تیورێکی نەزۆك بوە ،دەنا بە درێژایی 160ساڵە بەرەکی دەدا.
" گۆڕانکارییەکان چی بوون، خۆیی و پووکانەوە و ملکەچبوون و

سوپاسگوزاری کەیلەوارانە بە سیستەمی سەرمایەداری، یان گۆڕانکارییەکان بابەتی بوون و بزووتنەوەی کرێکاری و سۆشیالیستی بە هەموو شێوەیەك تیرۆرکراوە؟ هەموومان گۆڕانکارییە بابەتییەکان دەبینین، بەڵام هەموومان هۆکارەکان نابینین و ناکرێت بەبێ خوێندنەوە و دەستنیشانکردنی (خۆیبوون یان بابەتیبوون)ی هۆکارەکان"

من لێرەدا هاوڕێ هەژێن بە ناکۆك دەزانم لەگەڵ ئەوەی کە پێشتر لەهەمان ڕەخنەدا وتی، هەروەها لە زۆرێک لە پۆستەکانیشیا، کە لەو بوارەدا دەدوێن . لێرەدا باس لە تیرۆرکردنی بزوتنەوەکە دەکات.

باشە ئەگەر تیرۆرکرابن لە لایەن کێوە و بە بەکارهێنانی چەکی کە تیرۆر کراوەن؟ لای من ئەوە ڕاستییە کە ئەوەندەی لە لایەن چەپەکان و کۆمۆنیستەکانەوە تیرۆرکراون ئەوەندە لەلایەن سەرمایەدارییەوە، نەکراون . لە لایەکی دیکەشەوە هاوڕێ هەژێن لە هەندێك لە پۆستەکانی سەر فەیسبوکیدا ئەو، خەڵک ، خۆمان ، لۆمە دەکات کە بوینەتە هەموو شتێك ، تەنانەت بە سیخوڕیش بۆ پاراستنی ئەم سیستەمە.

" بەڵام شکانەوەی جەنگ و کوژرانی خەڵك بە قازانجی کرێکاران، ناتوانم بەوابکەم، چونکە ئەوانەش دەکوژرێن یان خودی کرێکارانن، یان منداڵانی کرێکاران و پەیوەندییە کۆمەڵایەتییەکانی ئەوانن. خۆ بەواناکەم قوربانیانی جەنگ سەرمایەداران و دەسەڵاتداران و منداڵانی ئەوان بن، تاکو کرێکاران پێشکی ئاگری جەنگیان بەرنەکەوێت و بە ق...."

لێرەدا واهەست دەکەم کە بە چەندینجارە ڕاو وتارەکەی من شێوێنراوە . چونکە من نەم وتووە کە ئەو جەنگانە لە قازانجی کرێکارانە ، بەڵکو پێچەوانەکەیم وتووە، دوای ئەوەش من نەم وتوە کە کرێکاران بە ئەنقەست دەچنە جەنگەوە دژ بە کرێکارانی وڵاتەکانی دیکە. من وتومە کە پێگەی چینایەتی و کۆمەڵایەتی کریکاران سیستەمەکە بەهێزتر دەکات ، ئەوە کرێکارانن کە قازانج و سەرمایە زیاتر دەکەن ، چەك و تەقەمەنی دروست دەکەن . کەواتە ڕاستەوخۆ و ناڕاستەوخۆ ، کرێکاران پارێزگاریی سیستەمەکە دەکەن . 8 تاکە ساڵ جەنگی نێوانی عیراق و ئێران بەردەوام بوو لەم وڵاتەی بر یتانیادا ڕێژەك نقابە مانی نەگرت دژی ، ئەوەندەی من بزانم لە هیچ وڵاتێکی ئەوروپای خۆرئاوادا ئەوە ڕوی نەدا. ئەوەیە کەمن دەڵێم کرێکاران لەم وڵاتانەدا ژیانی خۆیان لەسەر ژیانی کرێکاران و چەوساوانی دیکەی دوونیا بنیاتنراوە و دەنرێت. من و هاوڕێ هەژێن پێشتر قسەمان لەسەر ئەمانە بە درێژی کردووە و هەردووکیشمان هاوڕا بوین .

" زۆر بەداخەوە، چ هوشیارانە و چ ناهوشیارانە، چ خوازراوانە و چ ناخوازراوانە، هاوڕێ زاهیر لەنێو ئەو چەند دەڵێ خەریکە جەنگ وەك

زادەی سرووشتی سیستەم و سەروەریی چینایەتی و وەك پێداویستی لە سووڕهێشتنەوەی بازار و وەك ئامرازی کوشتنی بەرەنگاری و تێکۆشانی پڕۆلیتێرەکان بەگشتی و کرێکاران بەتایبەتی، دەیگۆڕێت بە خواست و قازانجی کرێکاران؟"

لێرەدا مەبەستەکەی من لەو پەڕەگرافە بەو لایەنەدا براوە کە تاکو خوێنەر خوێندنەوەی هەڵە بە نوسینەکەی من بکات، یا بەو بارەدا دەخرێتە دەمی خوێنەر . من ئەوەم وتووە ، کە ئەوەی ئەم سیستەمەی راگرتووە و بەهێزی کردووە و بوەتە هۆی جەنگ و ئەم کارەساتانەی کە دەیبینین خولقاون ئێمەین ، خۆمانین ، ئێمە بەشە سەرەکییەکەین لە سیستەمەکە کە سەرمایەدارییە چ لە ڕوی چەندایەتییەوە و چ لەڕوی چونایەتییەوە ، ئێمە بناخەی سەرەکی دروستکەری ئەم کۆمەڵەیە و سیستەمین، بورجوازی، سەرمایەداریی بە بێ ئێمە نەیان دەتوانی و ناتوانن جەنگ، ڕەوکردن ، ماڵکاولکردن ، وێرانی دروستکردنی سەرمایە و ..هتد دروست بکەن . هەڵبەت هاوڕێ ڕاست دەکات کە خودیی سیستەمەکە و سەروەری چینایەتییە [بەڵام سەروەری چینایەتی بەوانەی سەروە دروست دەکرێت] ، کە دونیای بەم حاڵە گەیاندوە ، باوەڕ ناکەم کە من ڕایەکی جیاوازام لەو هەبێت ، بەڵام پرسیارەکە ئەوەیە ئەوە کێیە کە ئەو سیستەمەی بەهێزکردووە ؟ ئەوە کێیە کە ئەو قودرەت و توانایەی داوەتە دەست سەرمایەداریی ، بورجوازیی، تاکو ئەو جەنگ و نەهامەتیانە ڕووبدەن ؟ وەڵامەکەی: ئێمەین ، بە دەربەستییە لە ڕێکنەخستنی خۆمانا ، نەبوونی یەکێتیمان ، غائیببوونی ڕۆحی شۆڕشگێڕانە ، ئیدی بە هەر هۆکارێك بێت. من ویستومە جەخت لەسەر ئەوە بکەمەوە نەك ئەوەی کە هاوڕێ هەژێن [ناتوانم بڵێم هەڵیگێڕاوەتەوە] بەڵام دیقەتی لەسەر نەداوە.
هاوڕێ هەژێن پرسیارێکی زۆر جوان دەکات ، من ئەوەم قەبوڵە لە دەمی خوێنەرەکەوە بەڵام نەك خۆیەوە چونکە ئەو من دەناسێت و دەبێت وەکو خوێنەرێکی وردا لە مەبەستی من گەیشتبێت لە نوسینی ئەوەدا . دەڵێت " بە من وەك خوێنەرێك، ئەو پرسیارە دێتە پێش، پەیوەندی ئەوەی ئەنارکیزم چییە و چی نییە، بە سەلماندنی "شۆڕشگێڕ بوون و ناشۆڕشگێڕبوونی چینی کرێکار و کرێکاران" چییە؟ ئەوەی ئەنارکیزم هزرە ...."

بە ئێمە من دەڵێم بەڵێ هەندێك لە ئەنارکیستەکان پێ لەسەر شۆڕشگێڕێتی کرێکاران دادەگرن و بە چەدمکی کرێکارانی وڵاتانی پیشەسازیی گەشەکردوو، دەبینرێت، کە ئەم جۆرە تێڕوانینە کورت دەهێنێت چونکە ئەی چی دەڵێن سەبارەت بەو وڵاتانەی وەکو لای خۆمان

و ئەفەریقا و ئەمریکای لاتین و .. هتد ، کە کرێکارن بە تێگەیشتنی ئەوان هێشتا هەر کەمایەتییەکی زۆر کەمە ، کە لەو بارەدا ئەوە دەداتە دەست من، کە شۆڕش هەر شۆڕشی کرێکارانە نەک هی سەراپای کۆمەڵ و کۆمەنەتییەکەن. بەڕای من ئەمە خاڵی جیاکەرەوەی نێوانی ئەنارکیستەکان و مارکسییەکانە بە خودیی مارکسیشەوە و خاڵی لێکترازانیانە . حەز دەکەم خوێنەر ئەوە بزانێت من نامەوێت ڕەخنە لە حیزبی کۆمۆنیستی کارگەریی بگرم گەر پەنجە بە بنج و بناخەی یا سەرچاوە تیورییەکەی کە لینینە ، ڕانەکێشم ، من ناتوانم ڕەخنە لە لینین بگرم ، گەر بەڕاستی پەیوەستی نەکەمەوە بە مارکسەوە . لە کاتێکدا کە مارکس و ڕۆحی مارکس و تیورەکەی تا ئێستاش زاڵە و لە خزمەتی سەرمایەدارییدایە هەر ئاواش دەمێنێتەوە. لای من بەشێک لە خەباتی ئەمڕۆ دەبێت لە هەڵوەشاندنەوەی چەمکە ئابوریی و سیاسییەکانی مارکسەوە دەستپێبکات ، گەرچی ڕەنگە کەسانێکی زۆری ئەنارکیست لەمەدا لەگەڵما نەیەنەوە [ئەمە بۆ ئێمەی کورد زەروورییە چونکە هەموان دەبینین تازە کتێبی سەرمایەی مارکس دەکرێت بە کوردی و وانەی لەسەر دەوترێتەوە یاخود کتێبەکانی لینین و ترتسکی دەکرێنە کوردی و خەڵکیان پێ دەبەنگدەکرێت] . بەڵام ئەوە ئاشکرایە چەپ و سۆشیالدیمۆکرات و کۆمۆنیست و سۆشیالیستە دەسەڵاتخوازەکان تا ئێستا هەزمون و کارایی خۆیان هەیە و لە هەموو هەنگاو و کارو پلانێکیانا پەنا بۆچەمکەکانی مارکس و لینین دەبەن. هاوڕێ هەژێن خۆی باش دەزانێت گەلێک لە مارکسییەکان ناتوانن یەک لاپەڕە بنوسن گەر پەنا بە قسەیەک ، بڕگەیەکی مارکس ، ئینجلس ، لینین، ترۆتسکی نەبەن . بۆیە دەڵێم لە پاڵ کارەکانی دیکەمدا ئەوەش بەشێک دەبێت لە کارم، من ئازادم لێرەدا چۆن بیر لە مارکسی و ماکسییە-لینینییەکان دەکەمەوە ئەوەندەی پرسەکەم نەبەم بەڕەی درۆکردن و بوختانکردن و شکاندنی کەسایەتییەکانیان، هەر ئاواش هەموو هاوڕێیانی دیکەش بەهەمان شێوە ئازادن . ئەوەشی کە بۆ من دەڵێت ڕوانگەی من بۆ چینی کرێکارن و کۆمەڵی ئایندەی سۆشیالیستی ، ڕاست نییە، فەرموو با لە شوێنیکدا [مەبەستم هاوڕێ هەژێن نییە بەڵکو ئەو خوێنەرانیە کە ئەو ناوی هێناون] ڕۆشنایان بخەینە سەر. بەڵام گەر ئەو هاوڕێیانە ئامادە نەبن ئەمە بکەن بە هەر هۆکارێک ، کەچی خۆم و ئەنارکیزمیش تاوانبار بکەن لەژێر لەوەوە ، ئەوەیان دەسەڵاتی من نییە.

چەمکی پڕۆلیتاریا بەو شێوەیەی کە هاوڕێ بەکاری هێناوە و لە تەک ئەوەشی کە دەمێنێتەوە جگە لە باڵادەستان و دەستەبژێر ، من ناکۆکیم لە گەڵیدا نییەو هەر ئەوانەن کە شۆڕش دەکەن . دەبێت

ئەوەش بڵێم گەر شۆڕش بە تەنها هەر هی کرێکارانێک بێت کە لەسەر کارن ، بە واتایەکی دیکە گەر ئەو کرێکارانە خۆیان بە تەواوی خەڵکانی دیکە لەناو کۆمۆنێتییەکە، کۆمەڵەک□ ، د□ق□ر□کە ، بەندنەکەنەوە و تەنها خۆیان دەستبگرن بەسەر کارگە و کارخانەکان و مەزرەعەکانا و شورای کرێکاران یا کۆمیتەی کرێکاران دروستبکەن ، ئیتر ئەو کاتە خۆیان ب□ر□ه□مهێنەر و دابەشکەر و بڕیادەر دەبن ، بەدەر لە سەرجەمی خەڵکانی دیکە ، سەرەنجامەکەی دروستکردنی دەسەڵاتە ، نە شتێکی تر .
" … چونکە تەنیا لەنێو ئەو بیرکردنەوە و تێڕوانینە، "جیهانی سێیەم" شۆڕشگێڕ نییە و پڕۆلیتاریای تێدا نییە. ئەوەی داڕێژەرانی ئەو تیئۆری□ چی دەڵێن، چ پەیوەندییەکی بە چینی کرێکار و کرێکاران و سەلماندنی "شۆڕشگێڕبوون و ناشۆڕشگێڕبوونی چینی کرێکار و کرێکاران" هەیە؟ کێ گوتوویەتی کاتی شۆڕش نەهاتووە؟"

ئەوەی کە لەو دوو کەوانەدا هاتوە، ڕای من نییە ، ئەوە ئەو تیورەیە کە بوو بە چەمکێك، ئەسڵەکەی بۆ مارکس دەگ□□ی□ت□وە نەك بۆ سیتالین و لینین. هەڵبەتە مەبەستم ئەوە نییە کە مارکس بە دەق ئاوای وتووە ، بەڵکو لە لێکدانەوەی چەمەکەکانی ئەوەوە مارکسییەکان گەیشتنە قەناعەتی هەبوونی ئەو 3 جیهانە. ئەمەش لە دابەشکردنی قۆناخی هاتنی کۆمەڵەوە بە 5 کۆمەڵ، دیارە ئەوە ڕاستە لە هەر یەکێکیانا چەوساندنەوە بووە واتە چەوسێنەر و چەوساوە هەبووە ، هیراشییەت بەردەوام بووە بەڵام ئەمانە لە هەر قۆناخێکیانا شیوازێکی جیاوازی بەخۆوە گرتووە . ئا لەم بارەدا مارکس و مارکسییەکان ک□م□□□ی سۆشیالیستی ڕەتدەکەنەوە ئەگەر کۆمەڵەکە بە قۆناخی سەرمایەداریی پێشکەوتوودا، تێن□ پ□□□□ت. ئەمە جگە لەوەی کە ئەوانیش و مارکسیش هیچ بایاخێکیان بۆ کێشەی هیراشییەت نەبووە . داوای لێبوردن دەکەم کە دیسانەوە دەبێت سەری خوێنەری پێوە بییەشێنم چونکە هەم لەم سەرنجانەدا باسم کردووە هەم لە وتارەکانی دیکەشمدا بە در□□ژی لەوە دواوم . مارکس و مارکسییەکان چینی کرێکاران بە دینەمۆی شۆڕش دەزانن ، بۆ ئەمەش باوەڕیان بە چەندایەتی کرێکارانە، بە پێشکەوتنی تەکنەلۆجیا و سەرمایەداریی گەشەکردوو هەبووە، ئەویش بۆ دوو هۆ: یەکەم : تاکو چڕبوونەوەی (ئیستیقتابی) چینایەتی دروست بێت. دوو: مارکس باوەڕی وابووە کەمی بەرهەم و خواردن کێشەی گەورەی کۆمەڵ بووە ، بێ گومان لای ئەو گەشەکردنی سەرمایەداریی هەردوو کێشەکە مەیسەر دەکات . لەبە ئەوەش سۆشیالیزم و کۆمۆنیزمیان کردوە بە دوو بەشەوە . ئەو تێڕوانینەی مارکس و مارکسییەکان هەم چەمکی 3 جیهانی داهێنا و هەم

کۆمەڵەی سۆشیالیستیشی پلە بەند کرد و بەستییەوە بە کۆمەڵانێك کە سەرمایەداریی تیایدا گەشەیسەندووە . کە بەڕای من کۆمەڵەی سۆشیالیستی سەرنجامی هەبوونی زەمینەی بونی چەوساندنەوە و هەبوونی پلەبەندی هیراشیانەیە ، هەر لەبەر ئەمەش هەر لە سەرەتای دروستبوونی کۆمەڵەی چینایەتییەوە ، خەبات بە کۆمەڵەی سۆشیالیستی بووەتە پێویستی و ئامانج.

کێشەی ئیکۆلۆجی هەرگیز نەبووەتە کێشەیەکی بناخەیی لای مارکس ئەوەندەی لای پرۆتکتکین و بوکچین بووە ، بگرە بە پێچەوانەوە مارکس باوەڕی وابووە کە دوو ململانێ هەیە. یەکەمیان ململانێی نێوانی چینەکان و دووەم ململانێی نێوانی بەشەرییەت و سروشت ، ئەو بە ئەمە ڕای وابووە بە ئەوەی بەشەرییەت خۆی ڕزگار بکات دەبێت پاوانەی سروشت بکات . کێشەی ژینگە و ئیکۆلۆجی بەداخەوەم کە بڵێم ، زۆرینەی کورد بە چەپ و کۆمۆنیست و ڕاستییەوە ، تۆقەی سەریان دێت و نەبووەتە بەرنامەیەکی سەرەکی لایان ، کە لای من کێشەی ئیکۆلۆجی بەشێکی گەورەی شۆڕشە.
سەرنجی من بۆ پەڕەگرافەکەی دوای ئەوەی سەرەوە. من هەرگیز نەم وتوە کە کرێکاران دژە شۆڕشن ، من باس لە ئەستاو ڕابوردوو دەکەم کە ڕاستییەک هەیە کە ئەوەیش ئەوەیە کە کرێکارن خۆیان گونجاندووە لەگەڵ سیستەمەکەدا ، هاوکاتیش دەنیام کە لە ئایندەدا زۆربەیان ئاوا بە دەربەستانە نامێننەوە.

” بەڵام (شۆڕشی کۆمەڵایەتی) یان (کۆمەڵایەتیبوونی شۆڕش) بە واتای هەموو خەڵك نییە، بەڵکو بە واتای بزووتن و گۆڕانە لە دەرەوەی نەخشە و قاڵبی ئایدیۆلۆجی پارتییەکان و ڕامیاران، خۆبەخۆیی خەڵك، . . ”
لەگەڵ ئەو بڕگەیەی سەرەوەدا من گرفتەکم نییە بەڵام لە پرۆسەی شۆڕشدا لە بەرهەمی شۆڕشدا گەر هەموو شتێک بە کۆمەڵایەتی نەکرێت ، ئەوە توێژاڵێك دەبێتە هەموو شتێك . من پێشتر ئەمەم ڕونکردۆتەوە لەبەر ئەوە خۆم دووبارە ناکەمەوە .
لە کۆتایدا دەڵێم من زۆر سوپاسی هاوڕێ هەژێن دەکەم بە ڕەخنەکەی ، گەرچی من نازانم هەموو خوێنەرێکی بابەتەکەم هەر وەکو ئەوی دەخوێنێتەوە ، یا نا، بەڵام ، هاوڕێ هەژێن ئەو دەرفەتەی بۆ ڕەخساندم تاکو من خۆم باشتر ڕۆشنبکەمەوە، نەکا خوێنەرانی دیکەش هەمان ئەنجامگیریی لە وتارەکەم بکەن .

زاهیر باهیر – لەندەن
02/09/2017

-

*خوێنەری بەڕێز گەر خوازیاری خوێندنەوەی وتارەکەی من و ڕەخنەکەی هاوڕێ هێژێن-یت، تکایە سەردانی ئەم لینکەی خوارەوە بکە :
Anarkistan.com

٣١ی ئاب لەکارنامەو سیاسەتی پارتی! ... نوری بەشیر

مێژووی بزوتنەوەی کوردایەتی و حزبەکانی، لەسەرو هەموویانەوە پارتی ویەکێتی سیخناغە لە سیاسەتی نۆکەرایەتی و خۆشخزمەتی بە وڵاتانی ناوچەکەو زلهێزەکانی دنیا... ئەم کارنامەو سیاسەتەشیان بەشێکە لە ماهیەتی چینایەتی ئەم حزبانە وەک حزب گەلێک کەنوێنەرایەتی بەرژەوەندی و سیاسەتی بۆرژوازی و سەرمایەداران و بنەماڵەیی کوردستان دەکەن، ئەمانە بەشێکن لەماهیەتی ئەم حزبانە چ لەشاخ و چ لەشارو لێیان جیانابێتەوە.

٢٧ ساڵەی دەسەڵات و کاروکردەوەی سیاسی و نەخشەو کارنامەی ئەم حزبانە لەشارو بەسەر ژیانی خەڵکەوە، پڕاوپڕە لەساتوسەودا و نۆکەری لەگەڵ دەوڵەتانی ناوچەکە لەچەشنی حکومەتی بەعس، دەسەڵاتەکانی حکومەتانی تورکیا، دەسەڵاتی جمهوری ئیسلامی ئێران و بردنە پێشەوەی ئەجێندای ئەمریکاو غەرب. کۆمەڵگەی کوردستان و هەموو کەسێکی ئاگا شاهیدی سیاسەتی ئەم حزبانەیە، کەچۆن هەمیشە لە بەشایی و قەشتی نێوان دەوڵەتەکانی ناوچەکەدا، خەریکی بەهرەبەرداری و هەرجارەی لەگەڵ یەکێک لەو دەوڵەتە چنگ بەخوێن و دەندانەی سەرمایە دەست تێکەڵ دەکەن و دەبنە جێبەجێکەری سیاسەت و نەخشەکانیان... دەبنە ئێقلەگۆیان و پێش لەشکریان بۆ دەکەن... تا سەدام حسێن و ڕژێمی بەعس مابوو، هەمیشە ئومێدەکیان پێوەی گرێدابوو تا لەدەسەڵاتی ڕەشی خۆیان بیانکات بە هاوبەش. کە ئەم دەسەڵاتەش کەوتە بەر سیاسەتی ملهوڕانەو جەنگی ئەمریکا و غەرب، هەر ئەو حزبانەی سەدام حسێنیان بە ئەندازیاری حکومی زاتی دەزانی، ئەم جارە بوونە خۆشخزمەت بە سیاسەتی جەنگی و ملهوڕانەی ئەمریکاو غەرب و لەسەر لاشەی لەخوێن هەڵکێشراوی خەڵکی عێراقدا، بەدوای

بەرژەوەندیەکانی خۆیانەوە بوون، وە بوونە بەشێکی بەشدار لە مێژوویەکی ڕەشی جەنگ و ئابڵۆقەی ئابوری و ...تاد. بەدوای نەمانی دەسەڵاتی سەدام حسین و ڕژێمەکەشیدا، ئیمزایان دا لەدەسەڵاتەکی قەومی عەرەبی مەزهەبی لەچوارچێوەی فیدرالیزمەکدا کەکێشەی قەومی بەهەڵواسراوی هێشتەوە و بەردەوام خەریکی چەواشەکاری بوون. لەجیاتی ئەوەی کەڵک لە بەشایی دەسەڵات لە کوردستاندا بۆئاقاری سەربەخۆیی کوردستان و پێکهێنانی وڵاتەکی سەربەخۆ وەربگرن، بوونە هاوبەش لە دەسەڵاتی عروبی ئیسلامی و شاگەشکەی پۆست و داهات و بەشداری سیاسی لە بەغدا بوون. بەو کارەشیان هەم کێشەی قەومیان بەهەڵواسراوی هێشتەوە لەچوارچێوەی عێراقدا و هەم بوونە ئەژدیهای هەزار سەر بۆ دزینی هەموو داهاتی سەرزەوی و ژێر زەوی کوردستان... قایمکردنی جەمسەری سیاسیان بۆ سەرکوتی هەر دەنگ و بزوتنەوەیەکی ڕەوای خەڵکی کرێکارو زەحمەتکێش لەدژی دەسەڵاتی مافیایی و تاڵانکاریان.

ئەگەر ماهیەت و سیاسەت و نەخشەو کارنامەی ئەو حزبە بەرژوا ناسیونالسیتە کوردیانە، تاکو دەیەیەک لەمەوبەر لەلایەن کۆمۆنیستەکان و حزبی کۆمۆنیستی کرێکاریی کوردستانەوە ریسوا کرابێت و ئەو کارنامانەیان وەک عادەتەکی هەمیشەیان ناسرابێت. ئەوا ناڕەزایەتیەکانی تا ئێستای خەڵك، دژی پارتی و یەکێتی و بووتە یەک پەیام و قسەوباسی ڕۆژانەی جەماوەری بەدژی ئەم هێزانە و ریسوا بونیان، بەتایبەت لەلایەن جەماوەری کرێکارو کەمدەرامەتی کۆمەڵگە لەکارمەندو مامۆستا ولاوان و ژنان و خانەنشینانەوە، کەڕۆژانە لەمیدیاکانەوە هاوارو ناڵەیانە بەدەسەت دەسەڵاتی حزبە کوردیە خۆماڵیەکانەوەیە، کەهەموو جومگە ئابوری و سیاسیەکانی کۆمەڵگەیان دەست بەسەردا گرتووەو مافیا ئاسا خەریکی تاڵانکارین.

٣١ی ئابی ساڵی ١٩٩٦ یەکێک و گەشەیەکە لە درێژەی ئەو کارنامەو سیاسەتە کە خەڵکی کوردستان شاهیدیەتی... وە بەشیکە لە عادەتەکی هەمیشەیی و کارنامەی حزبەکانی بزوتنەوەی کوردایەتی لە چوارچێوەی جەنگی دەسەڵاتدا. پارتی دیموکراتی کوردستان بەسەرۆکایەتی مەسعود بەرزانی، دەستی عادەت ئاسای راکێشا بۆ دەسەڵاتی بەرژوا قەومی دڕندەی بەعس بەسەرۆکایەتی سەدام حسێن، بۆ تێکشانی ڕەقیبی هاوبزوتنەوەکەی یەکێتی نیشتمانی کوردستان بەسەرۆکایەتی جەلال تاڵەبانی کەئەویش ببوە هاوکاری جمهوری ئیسلامی ئێران و هێزەکانی ئەم ڕژێمەی سەنگسارو سێدارەیەی پەلکێش کردبوو بۆ کوردستان... بەم کارەشیان کارەساتەکی لەبیرنەچووەیان خستە سەر خەرمانی مێژووی

رەشیان.

٢١ ساڵ لەمەوبەر پارتی بە ئاشکرا دەستی ڕەشی ڕژێمی سەدامی گەیاندەوە سەرخەڵکی کوردستان و کوشتارێکی زۆری لە ئازادیخوازان کرد بە بەرچاوی خەڵکی ناوچەکەو جیهانەوە، کەخەڵکانێکی زۆر، لەمەدەنی و ئەندامانی حزب و لایەنی ئۆپۆزسیۆن لەهەولێر بوونە قوربانی سیاسەت و بەرژوەندیەکانی شەڕخوازانەو دژی خەڵکی پارتی و بەدەستی هێزەکانی ڕژێمی دڕندەی بەعس، کەزۆرێک لەوانە ئیعدام کران و زۆرێکی تر تا ئێستا بێسەرو شوێنن. وەخەڵکی کوردستان و ئۆپۆزسیۆنی ڕژێمی بەعسی ئاوارەو خەڵتانی خوێن کرد، تەنها بە ئەوەی هێزەکانی یەکێتی نیشتمانی پاشەکشە پێبکات و تەوازن هێز لە بەرژەوەندی خۆی هاوسەنگ بکات، کەلەوکاتەوە تا ئێستا بەشەڕو کێشەی نێوان ئەم دوو حزبەی کوردایەتی، بەنۆکەریان بۆ وڵاتانی ناوچەکە و ئەمریکا، بۆ تاڵانکاری سەروەت و سامانی کوردستان و عێراقەوە، بەڵام لە بەرامبەر خەڵکی کوردستاندا یەک هەڵوێست و دەست لەناو دەست بوون، هاوکار بوون لەهەژارکردن، برسیکردن، بێ ئاو و کارەبا و بێ موچەیی خەڵکی کوردستان و تیرۆرو راووڕووت و کاری مافیایی و دابەشکردنی کوردستان بەزۆرنی زەردو سەوز. واتە ٣١ ئاب تاکە کارنامەو عادەتی حزبەکانی کوردایەتی نەبووە، پارتی چەندین جاری تر پێشلەشکری بۆ دەبابەو هێزەکانی دەوڵەتی تورکیا کردوە، شەڕی هێزەکانی حزبەکانی تری کردوە. ساتوسەدای لەگەڵ ڕژێمی بەعس کردوە. حزبەکانی تری کوردایەتی بەتایبەتیش یەکێتی بەهەمان شێوە، تەنیا لە بەرامبەر مانەوەی دەسەڵاتیان بۆ بەرژەوەندی کەمایەتیێک و برسیکردنی زۆربە لەکۆمەڵگەدا، دەستیان لەهیچ تاوانکارییەک و نۆکەرایەتییەک نەپاراستووە.

راستە خەڵکی کرێکارو کەمدەرامەتی کۆمەڵگە دژی یەکێتی و پارتی و سیاسەتەکانیان هەن، دژی کارنامەی پارتین لەوانە ٣١ ئابن لە هێنانەوەی بەعس بۆ کوردستان، بەڵام هێشتا ئەم خەڵکە بەش مەینەتە ئەم برسی و ڕەش و رووتە، ئەم خەڵکە بێ موچەو ئاوو کارەبایە، ئەو خەڵکە کەسوکار تیرۆرکراوانە، هێز گەلێکی کوردایەتی کە دژی مەدەنیەت شارستانییەیە یارمەتی دەری کۆنەپەرستیە، بەڵام هێشتا ئەو خەڵکە ریزی خۆی لەسیاسەت و ماهیەت و کارنامەی بەرژوا ناسیونالیزمی کورد جیا نەکردۆتەوە، خۆشخەیاڵی بەو هێزانەو بزوتنەوەی کوردایەتی لەکۆمەڵگەدا وقعیەتێکی تاڵە. ئەمەش بەتەنێ هۆی ئەوەی هەر کاتێک ئەم هێزە ناسیونالیستانە روپێش و ناوی خۆی بگۆڕێت و لەژێر روپۆشیکی تردا سیمای درۆزنانەی بشارێتەوە، قابیلی

ئەوە هەیە خەڵك شوێنی ئەو خۆتە نوێیەو ئەو دەموچاوە تازەیەی ناسیونالیزمی کورد بکەوێت کە هەمان کارنامەو سیاسەتی پارتی هەیە.
٣١ی ئاب وەک کارنامەو سیاسەتەکی پارتی کە ناتوانێت لە ماهیەت و کارەکانی ناسیونالیزمی کورد و پارتەکانی جیا بێتەوە، قابیلی فەرامۆشکردن نیە، قابیلی ئەوەیە لەلایەن حزبەکانی کوردایەتیەوە دووبارەو سێ بارە بێتەوە. پەڵەیەکی ڕەش و شەرمەزاریە بۆ نێوچەوانی پارتی و ناسیونالیزمی کوردەوە.
بۆیە ڕێگاچارەی خەڵك بۆ دووبارە نەبوونەوەی کارەسات و مەرگەسات و یاریکردن بەچارەنوسیان، هاتنە مەیدانەکی ئاگایانەو ڕێکخراوبوون و خۆجیاکردنەوەیە کە لەکارنامەو سیاسەت و ماهیەتی ناسیونالیزمی کورد. خەڵکی کوردستان بۆ ڕزگاریان لەدەست ئەم دەسەڵاتەو ئەو مەرگەسات و تراژیدیایانەی لە چەشنی ٣١ ئاب، پێویستە دەستبەرن بۆ ڕێکخراوکردنی ڕیزەکانیان لەدەرەوەی سیاسەت و بەرنامەی ئەم حزبانە، و پێویستە بەشوێن ڕێگاچارەی گونجاوو کارسازی خۆیانەوە بن کە هەرزو دەسەڵاتی ئەم نوێنەرانەی بۆرژوازی لەکوردستان بۆ هەمیشە دەستکۆتا بکەن.

مەسعود بارزانی گولەی ریفڕاندۆمی لە خۆی دا … فەهد گردەوانی

{{پەنجەکانم هەڵوەرێن ئەگەر قەڵەمم بۆ سەربەخۆیی کوردستان بنووسی نەخێر… فەهد گردەوانی}}
دیارە سەربەخۆیی میللەت پێویستی بە ڕیفراندۆم نی یە و کوردیش وەکو هەموو میللەتان مافی سەربەخۆ و مافی دەوڵەوت و مافی ئاڵای هەیە . ساڵی 2005 گەورەترین و پیرۆزترین دەنگدانی خەڵکی کوردستان 98%88 بوو بۆ سەربەخۆیی ، کەچی پارتی و یەکێتی ئەو دەنگانەیان خستە ناو زبڵدان و پێکەوە چوونە بەغدا و دەستووری عێراقی تازەیان داڕشتەوە و یەکیان بووە سەرۆکی عێراق و یەکیان بووە سەرۆکی هەرێم .
مەسعود بارزانی هەتا بەرواری 25/9/2017 ی دەستنیشان نەکرد بۆ

ریفراندۆم وڵاتان ئەمریکا ، بەریتانیا ، روسیا ، فەرەنسا ، تورکیا ، ئێران ، دەنگیان بەرزنەبۆوە و داوای دواخستن یان نەکرد گوایە کاتەکە نەگونجاوە . هیچ لەو وڵاتانە بە ئاشکرا و بە دزی دژی مافەکانی کوردستان نەبوون بەتایبەت لەپاش ئەوەی پێشمەرگە و کورد زۆر بە توندی دژی داعش هاتنە دەست .

لە کۆبوونەوەی سەری ڕەش لەگەر حزبەکان مەسعود بارزانی کە دەرگای پەرلەمانی داخست و سەرۆکەکەی شاربەدەرکرد بڕیاری ئەو بەروارەی بەسەر هەمووان چەسپاند . شەرە نووسین و شەڕە کۆبوونەوە پارتی و مەسعود بارزانی ناچارکرد بەبێ هیچ مەرج داوا بکەن سەرۆکی پەرلەمان و پەرلەمان بخرێتەوە کار ، ئەگەرچی سەیری بڵاوکراوە و نووسینی نووسەرەکانی سەر بە پارتی بکەیت بە دەیان بیرو را بڵاوکراوە لە دژی پەرلەمان و سەرۆکەکەی جارجارەش دەگوترا هەر پێویست بەو بریارەناکرێت کە لە پەڕلەمان دەربچێت بەڵکو هەردەبی ریفراندۆم ئەنجام بدرێت . دیارە قسە و نووسینی ئەو یاغنیشانە هەر لەسینگ دان و قون بادانە بۆ ئەو بڕیارە بەبێ ئەوەی تەماشای ئەو کاردانەوانە بکرێت کە دێتە ئەنجام .
ئەگەر 25 ئەیلول هەموو خەڵکی کوردستان بەشداری پرۆسەی ریفراندۆم بکرێن ئەوا{بەڵێ} 98% بەداخەوە بەدەست نایەت و گەرمیان و سلێمانی و کەرکوک و هەندێک هەولێر و هەندێک دهۆک بە نەخێر دەنگ دەدەن و یەکەم کاردانەوە هەتا ئەگەر [بەڵێ] زیاتریش بێت ئەوە دڕاندن و کەرت کردنی گشتپرسی یە .

ئێستاکە داعش بە مەسعود بارزانی نیشان دەدەن و مەلەفی پەیوەندی مەسعود بارزانی و داعش دەهێننە سەر لاپەڕەی ڕۆژنامەکان و بە ئاشکرا باسی لێوەدەکەن ئەوەش دەبیتە خۆکوشتنی سیاسی مەسعود بارزانی . نموونەی ئەوە داگیرکردنی کویت بوو لە لایەن [صدام حسێن] مردوو.
صدام حسین بەرلەوەی کویت داگیربکات لەگەر باڵیوزی ئەمریکا دانیشت و بڕیارەکەی پێ راگەیاند باڵوێزی خانم هیچ دژایەتی بۆ نیشان نەدا . بەڵام کە صدام حسین کابرایەکی بەناوی [علا]ی کردە پارێزگاری کوێت و کوێتی کردە شاری[19] عێراق ئیتر جیهان دژی وەستان و بەسەرشۆڕی لە کوێتیان دەرکرد و پاشان روخاندیان ئەگەر ئەو کارەی نەکردبایە ڕەنگە هەنووکەش حوکمی دەکرد . هەموو جیهان دەزانن مەسعود بارزانی چەکی لەشکری موسڵی بەدەست کەوت و هەمووی گواستێتەوە بۆ کوردستان . پاش ئەوەی داعش چوو موسڵی داگیرکرد و دەوڵەتی ئیسلامی تیدا ڕاگەیاند .

هەردوو لێپرسراوی هەرێم فوئاد حسین و نیچیروان بارزانی بە ئاشکرا هاواریان دەکرد هەنووکە سنووری کوردستان لەگەر دەوڵەتێکی ترە ، واتە دەوڵەتی ئیسلامی داعش . دیارە هێشتان مەلەف ئاشکرانەبووە چۆن داعش بەو ژمارە کەمە دەستی بەسەر شارەکی چەند ملیونی گرت .

دیارە مەسعود بارزانی و لێپرسراوەکانیان حسابی ئەوەیان نەکردووە کە داعش و دەوڵەتەکەی دەخرێنە زبڵدانی مێژوو و بەسەرشۆڕی لە موسڵ شاربەدەردەکرێن بەبێ ئەوەی لێبگەڕێن تورکیا بەشداری بکات ئەگەرچی تورکیا هەندێکەک هێزی بە یارمەتی مەسعود بارزانی هێنابووە ناوچەی [بەعشیقە] و نزیک سنووری موسڵ بۆ وەی [مەمەڵێک] بکەنەوە بۆ ڕزگار کردنی شەڕکەرە دۆڕاوەکانی داعش بەڵام ئەو پلانە لەلایەن عیبادی و ئەمریکا و روسیا پوچەڵ کراوە و تورکیا هەرچەند هاواری دەکرد شەڕی تێرۆریست دەکەین و بەشداری ڕزگارکردنی موسڵ دەکەین بەڵام هاوارەکەیان فت دەرچوو .

کاک مەسعودیش بەبێ ڕەچاوکردنی بەشداری کردنی رزگارکردنی موسڵ هاواری لێ هەردەستا هەر ناوچەیەک پێشمەرگە رزگاری بکات لێی دەرناچی و تێدا دەمینێتەوە بۆیە سنوورێک بۆ پێشمەرگەش دانرا و شەڕەفی رزگارکردنی موسڵی لێوەرگیراوە و رێگانەدرا بەشداری بکرێت ئەگەرچی چاک دەزانین لای ناوچەکانی [نەبی یونس] ناو موسڵ بەشی هەرە زۆربەی کوردە و ماڵە خاڵەکانی مەسعود بارزانی کە هەردەم لەوێ ژیاون هەتا هەنووکەش زێباری و شەبەک و رێکانی و کوردی تری تێدا دەژیت .

لە کاتی چەک وەرگرتنی پێشمەرگە لە دژی داعش گەلێک لەو چەکانە لە بازارەکانی کوردستان بازرگانی پێوە دەکرا ئەوەش بووە خاڵێک ئایا چۆن چەکی خۆپاراستن و چەکی شەڕکردن لە دژی داعش بازرگانی پێوە دەکرێت ئەوەش لە نووسینەکانی ڕۆژنامەکانی [ئەڵمانی] ڕەنگی دایەوە ئەوەش دەبیتە مەلەفێک و لێپرسینەوەی بەدواو دێت و هێنانی لەشکری بیانی [تورکی] بۆناو خاکی [وەتەن] ئەوەش دەکەویتە [خانەی خیانەت] کردن جا ئەمەش دەبیتە مەلەفێکی تر لەسەر مەسعود بارزانی تۆمار کراوە .

بازرگانی بە نەوت کردن لەگەر داعش و ڕەوانە کردنی پارەی نەوت بە [سەندووقی هێلکە] و [جانتا] ئەوەش مەلەفی پارە سپی کردنەوەیە دەبێت سەرانی کورد وەڵامیان هەبێت بۆ ئەوەی بزانن چۆن بازرگانی بە نەوت دەکرێت . لێدانی فڕۆکەکانی روسیا لەو [تانکەرەنەوتیانە] ئەوەش مەلەفە دەکەویتە سەر مێزی باس .

پێشمەرگە شەڕی دوچاری کرا و لەلایەن ئەمریکا و ئەوڕوپا یارمەتی [مالی و چەکی] دەکرا ، گەلێ پێشمەرگە بۆ کرا بە چەکداری بەکرێ گیراو و شەڕکردن و هەر لەو کاتە سوود وەرنەگیرا لە پێناوی

سەربەخۆی کوردستان و بڕیارێک مۆرنەکرا [ئیمزا] کەواپێشمەرگە دەجەنگێ ئەگەرنا بەشداریتان لەگەرناکات ئایا ئەوکاتە بەبێ ریفراندۆم ئەو سەربەخۆی یە نەدەهاتە دی یا نزیک نەدەبۆوە .
کاک مەسعود بارزانی بە پاڵپشتی [ئیسرائیل] و [سعودیای عارەبی] سەربەخۆیی هەرێمی کوردستان بەدەست دەهێنێت . سنووری ئێران و تورکیا بگیرێت [دابخرێت] سعودیا و ئیسرائیل لە ئاسمانەوە خواردن ڕەوانەی کوردستان دەکەن . لەو بێ مەعاشیە[موچە] کیلۆی [شەکر و چا] ببیتە [هەزاران دینار] چۆن کوردستان بە نەوت ئاوەدان دەکرێتەوە .
تورکمان و عارەبی کەرکوک وەکو کوردەکان بە پەرۆشن بۆ ئەو ڕیفراندۆمە ، خۆ لە کوردستان تورکمانەکان نەتەوەی دووەمن لەپاش کورد هەتا ئەمڕۆ بەڕێز مەسعود بارزانی بۆ سەرۆکوەزیران و سەرۆک پەرلەمان و پلەی ئاوایان ناداتێ بۆ ئەوەی زیاتر لێی کۆبنەوە نەک ڕوو لە بەغدا بکەن .
سەرۆکی هەرێم بۆ ناچیتە هەڵەبجە و سلێمانی و کەرکوک داوا لەخەڵکەکە بکات لە دەوری کۆببنەوە . خۆ سەرۆکی هەرێمی ئەو ناوچانەشە نەک هەر هی [سەری رەش] .
مەلەفەکانی لەگەر بەغدا بەچی دەگات لەکاتێکدا ئەگەر ڕیفراندۆم کرا کوردەکانی بەغدا شوێنیان دەکەویتە کامە ناوچەی ئازادکراو .
ئێستاکە پەرلەمان کۆبکرێتەوە بەبێ بەشداری بزووتنەوی گۆڕان و کۆمەڵی ئیسلامی لەوێ بڕیاری دواکەوتنی ریفراندۆم بدرێت ئەوا مەسعود بارزانی بۆ ماوەکی تر تەمەنی درێژ دەکرێتەوە ئەی ئەگەر نەکرێت شوێنی مەسعود بارزانی لە هەرێمی کوردستان چۆن دیاری دەکرێت .
گەلۆ دەبێت گولەی ڕیفراندۆم مەسعود بارزانی بەدەردی عەقید قەزافی و صدام حسێن و بن علی و حوسنی موبارەک نەبات .
فەهد گردەوانی 5ی ئەیلوولی 2017 ستۆکهۆڵم

مێزگردی سیاسی ... جەلال بەرزنجی

پەنجە،
لە سەر مێز،
د□□ی خ□نج□ر□ ن،

لە کاڵان ها تؤ تەدەرەوە
شەو یلاک،
کیبۆردن.
کومپوتەر لەوێندەر نیە.
حەماوە هەڵساوە.
بتلە ئاو لەسەر مێزن،
بەڵام وا لە دیموکراسی گەیشتوون
لە جیاتی بیخۆنەوە
لە یەکتری دەگرن.
بوتڵ نیشانە دەپێکێت
بەڵام شرۆڤە سەرچیغە.
کلک،
لەشوێنەکی تر،
تۆزدەکات !

تۆم لەخۆمدا ناشتووە … ستار ئەحمەد

بەسە کاتی خۆت لەدار مەدەو
رۆحی تینووتیش سەر مەبڕە
لەعەشقی من دڵنیا بە
بەرەو ئاسۆو جاویدانی سەر هەڵبڕە
مەڕۆ قەدەر هەڵمەواسە
رۆژەکان چاوەڕێی تۆن و
شەوەکانیش بەرگی رووناکی دەپۆشن
ژوانگەکان مەراقیان کرد
هێندە گولیلکە هەڵکێشن
بەهار بەدوای تۆدا دەگری
خەزانی ناوەتە کۆڵ و
بەفرو بایەك بەرەو زستان
بۆئەو دیوی خەمی سرك و
عەشقی شەهیدو

شوێنەواری روانگەکان
سەرەتاتکێی خۆش هاتنن
شیعرەکانم وەکوو شوێن پێت
بەدوای هەنگاوی تۆ ونن
تەمەنت زوو کۆکەرەوە
رۆژ لەبەرکی شەوگار بنێ و
لەهەڵوێستێکا وەرەوە
بزانە شنەی رەشەبا
چۆن لەنیگای بارانێکا
دیدەکانی دەشواتەوە
لەمانگ بپرسە بۆ هێندە
بەبزەی خۆر
رۆحی رووناکی هەڵدەمژێ
بۆچی وەك تۆ تووڕە نابـێ
ئەوینی شەو لەیاد ناکاو
هەمیشە بەستەی رازاوە
بەگوێی جوانی و
عەشقدا دەڵێ
دڵی نایە
ئەویندارانجێبەێڵێ
وەکوو ئەو بە
بەرامبەر خۆر خۆت داکەنە
لەرۆحی شەوا راکشێ
بەسە کاتەکان مەکوژەو
چارەنووست بلاوێنە
نەبادا مردن
بەتەمەنت ئاشت بێتەوە
ئیتر تەواو
خەریکە زەمەنێك نەمێنێ بۆ ماچ
مەودایەك نێوانمان ناپێوێ
ساتەکان رووت دەبنەوەو
ئەستێرەکان لەیەك دەدەن
وەرەوە من تۆم لەخۆما ناشتووە
لەبەر تۆیە
خۆم و ژیانم خۆش دەوێ